

Hakemli Yazılar / *Refereed Papers*

Dijital Kültür ve Dijital Kütüphane

Digital Culture and Digital Library

Yalçın Yalçinkaya *

Öz

Bu çalışmada; birbiriyle yaşamsal bağı bulunan dijital kültür ve dijital kütüphane olguları bir arada incelenmektedir. Araştırmanın içeriği; kültür, bilgi, dijital kültür, entelektüel teknoloji ve dijital kütüphane kavramlarının etkileşiminden oluşmaktadır. Çalışma, dijital kültür ve dijital kütüphane kuramının; birlikteliğine yönelik bir giriş çalışması olup, bütünlüğündeki bakışımı genişletmeyi hedeflemektedir. Çalışmanın amacı; incelenen konuların kesişim noktalarından hareketle dijital kültür ve dijital kütüphane kuramları arasındaki ilişkiyi vurgulamaktır. Ayrıca çalışmanın perspektifi; her iki konudaki (dijital kültür ve dijital kütüphane) literatürün incelenmesine ve analitik değerlendirilmesine dayanmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın metodolojisi temelde betimleyici olmakla birlikte araştırma alanyazında üretilen dağıtık bulguların aktarımına ve sentezlenmesine yönelik bir nitelik de taşımaktadır. Çalışmada edinilen bulgulara göre; dijital kültür; bilgi ve iletişim alanındaki entelektüel teknolojilerin etkilerini anlatan kapsayıcı bir terimdir. Dijital kültür sayesinde bilgi, enerjiye dönüşmekte ve bilginin spektrumu düşey düzlemde genişlemekte/genişlemektedir. Bu bağlamda dijital kütüphane, yeni bir ortamın yeni bir yaşam alanı olarak belirlemektedir. Özde, dijital kütüphane; bilgi odaklı, entelektüel teknoloji destekli, dijital platforma sahip, dijital formatta yer alan, bağlantılılık sayesinde bilgi kaynaklarını ve araçlarını ilişki/iletişim/işbirliği içinde birleştiren ve işleten ayrıca zaman ve uzam bağımsızlığında dijital kültürün dinamik yüzüdür. Yapılan çalışmayla çözümlenen, dijital kütüphanelerin; dijital kültür sürecinde, küresel bilme ve/veya kitlesel bilgelik oluşumunda etkin ve etkili olduğudur.

Anahtar Sözcükler: *Kültür; geniş ve derin bilgi; dijital kültür; entelektüel teknoloji; dijital kütüphane.*

Abstract

In this study; digital culture and digital library which have a vital connection with each other are examined together. The content of the research consists of the interaction of culture, information, digital culture, intellectual technologies, and digital library concepts. The study is an entry work to integrity of digital culture and digital library theories and aims to expand the symmetry. The

* Kütüphaneci, Marmara Üniversitesi S.B.E. İletişim Bilimleri A.B.D. Bilişim Bilim Dalı Yüksek Lisans mezunudur, yalcin.yalcinkaya@hotmail.com

Post Graduate Librarian, Marmara University Institute of Social Sciences, Department of Communication Sciences

Geliş Tarihi - Received: 27.10.2016

Kabul Tarihi - Accepted: 28.11.2016

purpose of the study is to emphasize the relation between the digital culture and digital library theories acting intersection of the subjects that are examined. Also the perspective of the study is based on examining the literature and analytical evaluation in both studies (digital culture and digital library). Within this context, the methodology of the study is essentially descriptive and has an attribute for the transmission and synthesis of distributed findings produced in the field of the research. According to the findings of the study results, digital culture is an inclusive term that describes the effects of intellectual technologies in the field of information and communication. Information becomes energy and the spectrum of the information is expanding in the vertical rise through the digital culture. In this context, the digital library appears as a new living space of a new environment. In essence, the digital library is information-oriented; has intellectual technology support and digital platform; is in a digital format; combines information resources and tools in relationship/communication/cooperation by connectedness, and also it is the dynamic face of the digital culture in time and space independence. Resolved with the study is that the digital libraries are active and effective in the formation of global knowing and/or mass wisdom in the process of digital culture.

Keywords: *Culture; erudition and deep knowledge; digital culture; intellectual technology; digital library.*

Giriş

Kültür; sahip olduğu birikim sonsuzluğu ve sürekliliğinde; toplumlarda değiştirici, dönüştürücü, bilgilendirici ve bütünleştirici rol oynar. Belli bir zaman bağlantısı içinde yaşanmış ve yaşanacak olan tüm gerçeklik kültürü ortaya koyarken kültür; insan odaklıdır ve insanın bilgisel üretimiyle biçimlenmektedir. Kültürün sahip olduğu bağlam, anlam, kazanım ve varlığına ilişkin açıklamaların tümü bilgiye ilişkindir. İnsanın evrimi, süreci ve niteliği kültür üretmektedir ve kültür de bilgiyi dönüştürmektedir. Özde kültür; “kişinin, toplumun bir üyesi olarak kazandığı bilgi, inanç, sanat, hukuk, ahlak, adet, gelenek, alışkanlık ve yeteneklerin karmaşık bütünü” (Haviland, 2008, s. 103) olarak açıklanmaktadır. Tanımda da görüldüğü gibi kültürün ilk açılma kaynağı bilgi olmaktadır. Bir anlamda insanın bilgiye bağlı etkinliğiyle kültür belirlemektedir. Bundan ötürüdür ki kültür gerçekliği ancak bilginin işleviyle/işletimiyle betimlenebilmektedir.

Kütüphanelerin tözü/özü bilgi olmakla birlikte kütüphane; “bilgi taşıyan her türden belgenin derlenip, toplanıp, düzenlenip, hizmete hazır tutulduğu bir bilgi belge merkezi” (Keseroğlu, 2004, s. 31) olarak öne çıkmaktadır. “Kuramsal olarak, kültürün anlam ve kapsamı bir kültür kurumu olan kütüphaneyi doğal olarak içerir” (Yılmaz, 2009, s. 64) boyuttur. “Kütüphane, insan bilgeliğinin bir araya getirilmesinin ve paylaşılmasının güçlü bir sembolü” (Senge, Scharmer, Jaworski ve Flowers, 2007, s. 86) olarak geçmişten günümüze varlığını sürdürmektedir. Tarihsel serüveninden beri kütüphaneler; bir anımsatma aracı olarak gereksinim duyulan ve bilgi/bellek/bilinç yapıları olarak öne çıkan en önemli kültürel varlıklardır. Özellikle bilginin birikimsel ve bütünsel erişim kanalları olan kütüphaneler; toplum bilgisini belgelemek, biriktirmek, erişilebilir kılmak ve geleceğe aktarmak misyonuna sahiptir. Dolayısıyla denilebilir ki bilgiyi öncelikleyen ve önemseyen bir kurum olarak kütüphaneler; kültür olgusunun alanında ve anlamında beliren en büyük bilgisel aydınlıktır/parlamadır.

Günümüzde bilginin üretimi, erişimi ve paylaşımı geleneksel ortamlar yerine, sürekli değişim gösteren dinamik ve dijital alanlar üzerinden gerçekleştirilmektedir. Dijitalleşme olgusu büyük bilgi dünyasına kolayca erişim sağlamak ve kültürel atılımlar içinde bulunmak açısından önemli fırsatlar sunmaktadır. En açık anlatımıyla “alet sadece alet değildir; kullanan insanı biçimlendirir” (Schirrmacher, 2013, s. 273) metaforu dikkate alındığında teknolojinin gittikçe daha güçlü kullanılır duruma gelmesinin dijital kültüre vücut buldurduğu söylenebilir. Dijital kültürün kuramı geliştikçe ve kurgusu genişledikçe kütüphanelerin bilgi potansiyeli ve devinimi yükselmektedir. Dolayısıyla raflarındaki sıralı kitaplarla varlıkları ve değerleri

vazgeçilmez olan sessiz serinliklerdeki kütüphanelere karşın dijital kütüphaneler; kaynakları eşsiz ve sonsuz olan elektronik derinliklere sahip dijital kültürün varsıl yüzleri olarak öne çıkmaktadır. Üstelik dijital kütüphaneler, duyan kulaklar için çok daha cıvıltılı yerlerdir. Subaşıoğlu'na (2001, s. 46) göre dijital kütüphaneler; teknolojiye dayalı, evrensel erişim amaçlı, dijital formattaki bilginin hızla iletilebilmesi ve kolaylıkla edinilebilmesi avantajına sahip bütünsel varlık olarak nitelendirilmektedir. Dijital kütüphanelerde hem insan hem de bilgi sürekli dolaşım ve hareket hâindedir. Bu bağlamda denilebilir ki hepimiz dijital kütüphanelerin kullanıcıları ve aynı zamanda da kütüphanecileriyizdir.

Yapılan bu çalışmanın odak noktası; “her şey, bütünlerin doğasını, parçalarla bütünlerin nasıl iç içe geçtiğini anlamakla başlıyor” (Senge ve diğerleri, 2007, s. 13) bakışımında dijital kültür ve dijital kütüphane izdüşümünü derinleştirmektir. Bu bağlamda organik bir doğanın en değerli ürünleri olan kültür, bilgi, dijital kültür, entelektüel teknoloji ve dijital kütüphane alanlarının birbirini nasıl beslediğinden ve nerelerde değer yaratarak anlam kazandığından yola çıkarak dijital kültür ve dijital kütüphane perspektifi sunulmaktadır. Geniş literatür incelemesine ve analitik değerlendirmeye dayalı bu çalışma, alanyazında üretilen dağıtık bulguların aktarılmasına ve sentezlenmesine yönelik bir nitelik taşımaktadır. Bu bağlamda çalışmanın metodolojisi temelde betimleyici bir özelliğe sahip olmaktadır.

Dünyanın Bilgisi: Kültür

Kültür, insanın bilgisel üretim ve eylem dinamiklerinin yansımasıdır. Kültür ile bilginin doğurduğu bir yaşama biçimi ifade edilmektedir. Kültür, “insan enerjisiyle ve fakat tabiatın ona iltifat edildikçe tükenmez yardımıyla yükselen, genişleyen insan zekâsının, hudutsuz kavrayış manasında insanım diyen” (Cunbur, 1981, s. 122) herkesin temel niteliğidir. Özünde kültür; insanı anlama/kavrama noktasına taşıyan bir yöntemdir (Eno, 2013, s. 85). “Kültür, insanlaşma sürecinin adından başka bir şey değildir. Kültürü olmayan bir varlığın insan, kültürü olmayan bir topluluğun da toplum olduğunu düşünmek zor”dur (Yılmaz, 2000, s. 116). Bu bağlamda kültür, “bir insan ve toplum kuramıdır” (Güvenç, 2015, s. 121) ve toplumu oluşturan insanları, birliktelik/bütünlük içinde tutan süreçleri, değerleri ve üretimleri içine almaktadır (Güvenç, 1997, s. 15). Kültürün inşasında; evrilmiş ve dönüştürülmüş, örtük ve açık, davranışlar ve düşünceler bulunmaktadır (Hall, 1989, s. 14). Bundan dolayı kültürün kuramına ve/veya kurgusuna ait öncüller ile sonuçlar her zaman çok yönlü olmaktadır (Burke, 2013, s. 243). Genel geçer anlamda kültür; olmak veya olmamak kapsamında bilgisel her şeyi içeren, her şeyin içinde bulunan, içbütünlüğün olgusal yapısı ve/veya dışavurumun pratiksel varlık alanıdır.

Etimolojik olarak kırsal emek potansiyeline dayandırılan kültür sözcüğü *cultura*'dan gelmekte olup, Latince'de, ‘colere’; sürmek, ekip-biçmek, ‘cultura’ ise; ekin anlamının karşılığı olarak kullanılmıştır. Sözcük, ilk kez Voltaire tarafından ‘culture’ olarak; insan zekâsının oluşumu, gelişimi, geliştirilmesi ve yüceltilmesi anlamında kullanılmıştır (Güvenç, 2015, s. 122). Bir diğer ifadeyle “kültür teriminin tarıma ilişkin kök anlamı, onun bundan sonra göreceğimiz tüm diğer anlam ve kullanımlarına sinmiştir” (Özlem, 2008, s. 153). Kültür, köken bilimsel açıdan doğadan türemiş bir kavramdır. Özgün anlamlarından biri çiftçilik ya da doğal gelişme eğilimidir. Kültür ile aynı kökten gelen ‘coultur’, saban demirinin ağzı demektir. İnsan faaliyetlerinin en inceliklisine işaret eden sözcük emek ve tarımdan (agriculture), gelişim (cultivation) ve üründen (crops) alınmaktadır. Buna bağlı olarak kültür sözcüğü; kendi anlam haritasını oluştururken insanlığın kır yaşamından kent yaşamına, hayvan besiciliğinden Picasso'ya, toprağı işlemeden atomu parçalamaya uzanan tarihsel değişimini de gözler önüne sermektedir (Eagleton, 2011, ss. 9-10). “Kültür; insanların doğal (coğrafi veya iklimsel) ortamda kendi birincil uyumu için oluşturduğu, ikincil yapay çevre olarak tasavvur edilebilir. Kültür, insanın hayatta kalması için gerekli olan bir başa çıkma mekanizmasıdır. Hayatta kalmak için insan türü çeşitli uyarlanabilen araçlarını geliştirir; bu tür araçlar semboller, dil, değerler ve normlardır” (Hamelink, 2015, s. 184).

Dolayısıyla “kültür, doğanın insanlaştırma biçimi, bu insanlaştırmaya özgü süreç ve verimdir. Kültür, insanın kendini kendi evinde duymasını sağlayacak bir dünya ortaya koymasıdır. Buna göre kültür, böylesi bir dünyanın anlam-varlığına ilişkin tüm düşünülebilirlikleri içerir” (Uygur, 1996, s. 17) konumdadır. “Kültürün sorumlusu insandır. Kültüre konu olan insan, zaman içinde tükenen, ancak yaratı ve bilgi yoluyla tükenmişliğini aşan bir varlıktır” (Majuyev, 1998, s. 31).

Kültür, günümüzdeki modern zaman kavrayışına antropolojik yaklaşımla erişmiştir. Bilimsel olarak ilk tanımı 1871’de yapan İngiliz antropoloğu Edward Burnett Tylor’a (1981, s. 18; Billington, Strawbridge, Greensides ve Fitzsimons, 2010, s. 34) göre kültür; “insanın, toplumun bir üyesi olarak edindiği bilgi, inanç, sanat, ahlaki değerler, yasa, gelenek ve başka beceri ve alışkanlıkları içine alan karmaşık bütündür”. Bir diğer antropolog Bronislaw Malinowski ise 1931 yılında *Encyclopaedia of Social Sciences*’ta yayımlanan makalesinde kültürü; “önceki kuşaktan kalıt yapıntılar, mallar, teknik süreçler, fikirler, alışkanlıklar ve değerler” (Burke, 2008, s. 41) olarak geniş bir biçimde tanımlamaktadır. Özlem’e (2008, s. 154) göre kültür; 18. yüzyıl Aydınlanma felsefesinin akıla verdiği önemle bağlantılı olarak, gerekli bilgileri edinen, aklını kullanabilen, akılcı ilkelere göre eylemde bulunabilen tek bir insan için değil de, bir insan topluluğu (halk, ulus) için kullanılmış olup, yeni bir anlam kazanmıştır. Kültür konusunda bilimsel ve betimsel gerçekleri Macit Gökberk ise şöyle anımsatmaktadır (Kongar, 2007, s. 215): “1) Kültür hem maddi, hem de manevi öğeler yoluyla oluşur. 2) Değişme süreklidir. 3) Her toplumun kültürü, belli dönemlerden geçer. Her dönemin bir başat ideolojisi vardır. 4) İnsanın tarih yapan her davranışı akılcı değildir. 5) Kültür biçimleri, insanın tarih içindeki yeni konumlarına koşuttur”. Özetle, “kültürün uygun nesnesi sadece insandır; çünkü bünyesinde kusursuzlaşma talebinin en baştan beri var olduğunu bildiğimiz tek varlık odur” (Simmel, 2015, s. 332). Yalnızca insanlığın kültüre sahip olduğu öncülünü savunan bu temel yaklaşımlara göre; insan ve kültür arasında işlevsel bir ilişki bulunmaktadır. Bu ilişkinin niteliği ise, bilgisel bağlamda; yapısalcı, kapsayıcı ve bütüncü özellik kazanabilmektedir.

Kültür sözcüğünün kullanımıyla öncelikle anlama dönüşen; bilincin, bilginin ve birikimin niteliği olmaktadır. Dolot’a (1994, s. 14) göre; “doğanın düşük düzeninden aklın yüksek düzenine geçerken kültür sözcüğü tarihsel olarak bağlı bulunduğu ilk düzenden asla tümüyle kopmadı. Kültürün kırsal anlamından mecazi anlamına doğru yayılması, dolayım ve karşılaştırmanın günlük dilinde, insan eyleminin düalizmini -insanın kendisi, aklı ve bedeni, üzerindeki eylemi ve dışarıya yönelik, kendisini kuşatan dünya üzerindeki eylemi-vurgulamaktadır. Her iki eylemde de söz konusu olan bir toprağın gizli ve üretim dışı kalacak olan zenginliklerini verimlileştirmek ve geliştirmektir”. Bir anlamda yaşamı değerli kılan her şey, kültür ekseninde değerlendirilmektedir. Kültürel varoluş ve yaşayış; “insanın, biyolojik gücüyle değil, kültürüyle dünyaya egemen olmuş; varlığını kültürüyle sürdürmüş” (Güvenç, 1997, s. 10) olmasından kaynaklanmaktadır. Kültürün öz yapısına ilişkin ana nitelik şöyle ifade edilmektedir (Uygur, 1996, ss. 17-18): “İnsan bir kültür varlığıdır; onu hayvandan ayıran bu kültürülüktür. Doğanın kendisi için önceden belirlemiş olmadığı hiçbir şeyi gerçekleştiremez hayvan. İnsansa kültür yaratır kendine; bu kendi yarattığı kültür de insanı geliştirir. Bir zorunluluktur kültür insan için. Kültür olmayınca o da olamayacağına göre: insanın kültür üretip kültürce üretildiği; kültür taşıyıp kültürce taşıdığı temel gerçeği insan olarak insan varlığının en başta gelen varoluş koşuludur”. Jean Paul Sartre (2013, s. 206) için kültür; “insanın bir ürünüdür ve insan ona yansıtır kendini ve onun aracılığıyla ve onda kendini görüp tanır”. Kısacası “insanın insan olması kültürülü olmasına bağlıdır” (Yılmaz, 2009, s. VI).

Kültür kavramı ve kuramı temel eksende; i-) üretmek, yetiştirmek ve çoğaltmak, ii-) okumuşluk, iii-) genel bilgiye sahip olmak, iv-) sanat ve fikir faaliyetlerinde bulunmak, v-) sosyal iletişim bağlarını güçlendirmek (Cunbur, 1981, s. 122) unsurları açısından değerlendirilmektedir. Oluşumu ve kökeni yönünden kültür; yaşamsal alanların insan odaklı bölümü olup, doğa karşısında insanın tutum ve davranışlarıyla biçimlenen ve özellikle de bilgisel iletişimin ürünü olarak kabul edilmektedir (Güvenç, 2015, s. 128). “Kültür, etkinliği gerçekleştiren varlık olarak insanlar

arasındaki bağların ve ilişkilerin tümünü kapsamaktadır” (Majuyev, 1998, s. 150). Hall’a (1989, s. 9) göre; “düşüncenin doğal hareketi, büyük ölçüde kültür ile değişmektedir”. Bununla birlikte genel anlamda “kültür başlıca düşünce alanlarındaki bilgilerin dengeli bir bütünüdür denilebilir. Öyle ki bu bilgiyi elinde bulunduran kişi, yaratıcılığıyla etrafında bir ışık ve canlılık yaratabilir” (Dollot, 1994, s. 68) yetisine sahiptir. Bu açıdan bakıldığında “kültürün insan tarafından keşfedilmiş bir gerçeklik ve aynı zamanda bir temsil olduğunu söyleyebiliriz” (Kartarı, 2014, s. 29). Tikel olarak kültür; bireyin düşünsel niteliklerine ekilen/eklenilen maddi ve/veya manevi kavrayış ve kazanım olmaktadır. Tümelinde ise kültür; bilgi kümülatiflerinin ve kolektiflerinin toplum içerisinde varlıklı ve artımlı bir yol izlemesi biçiminde değerlendirilebilir. “Kültür, insanın toplumsal dünyada kendini idare etmek için kullandığı pratik bir araçtır” (Swartz, 2013, s. 163). “Kültür, insana kendi kendini değerlendirme yeteneği de verir. Kültürle insan anlatım olanakları kazanır, bilinçlenir ve sürekli bir değişme ve gelişme içinde olduğunu anlar” (Topuz, 2006, s. 365). “İnsanlar kendi dünya görüşlerini edindiklerinde daima, belli bir topluluğun, yani aynı düşünme ve davranış biçimini paylaşan toplumsal unsurlar bütünüünün parçası olurlar. Hepimiz şu ya da bu konformizme uyarız, her zaman kitle-içinde-insan ya da kolektif insanızdır” (Gramsci, 2013, s. 62).

Kültürün yapısal gelişimi ve yaşamsal serüveni; insanın, toplumsal var oluşu, değerleri, değerlendirdikleri ve diyalektiği ile ilişkilidir. Kültürün, toplumu aşması ve aşılması yaşam üzerindeki etkisini ortaya koymaktadır. Hızlan’a (2006, s. 51) göre; “her kültür aslında bir yaşama biçimidir”. Toplumlar kendi yaşama biçimleriyle dünyada vardır ve bu yaşama biçimleriyle etkilerler, etkilenirler ve yarınlarda yaşarlar. Kültür toplumsaldır; toplumun yapılanması içinde üretilmekte ve ortaya çıkmaktadır. Kültürü yaratan ve yaşatan toplumdur (Yılmaz, 2009, s. 239). Kültür; bilgidir, değerdir, düşüncedir ve sosyaldır. “Düzyüsel bir sistem olarak kültür, insanın sosyal nizamının bir işlevsel talebidir” (Oğuz, 2006, s. 340). Üstelik “kültür, boyunduruk altına girmeyi reddeder. Kendisini düşüren, yozlaştıran alçaltan her şeye yabancısıdır” (Dollot, 1994, s. 105). Özde kültür, çok yönlü/boyutlu bir olgudur. Kültürü tümüyle kucaklayabilmek/kavrayabilmek için ona çok geniş bir açıdan bakmak gerekir. “Kültür, bir toplum ya da topluluğun dünyayla ilişki kurarak kendini anlamasını sağlayan bir anlamlar sistemidir” (Nutku, 2006, s. 45). “Hepimiz, parçası olduğumuz kültürleri içselleştiririz. Böyle olmasaydılar var olmazlardı, zira kültürler, biz onlara anbean varlık kazandırdığımız için var olurlar” (Senge ve diğerleri, 2007, s. 60). “Kültür, insan-doğa ve insan-insan ilişkilerini çözdüğü oranda anlam kazanır” (Kongar, 2008, s. 40). “Her şeyden önce kültür insanların sembolik temsil pratikleri yoluyla anlam inşa etmeye çalıştıkları bir yaşam düzeni olarak görülebilir” (Tomlinson, 2013, s. 35). İşte bu nedenle “insanlar kültürün önemini içgüdüleriyle bilirler, ama neden önemli olduğunu açıklamakta zorluk çekebilirler” (Stanford, 2014, s. 59).

Kültürün benliğinde ve kimliğinde aktiflik, birliktelik, bütünlük ve etkililik bulunmaktadır (Hall, 1989, s. 16). Kültürün aidiyetini sağlayan gerçekliğinde bulunan etkileşimler olmaktadır. Kültürü, etkileşim sonucundaki ürünlerden biri olarak düşünen Kongar’a (2007, s. 214) göre; kültürü üreten ne sadece madde, ne de sadece ideadır. Kültürün yapısında varlık çeşitlerinin hepsinin payı bulunmaktadır. Kültür “hem düzenlemeye hem de kendiliğinden büyümeye, gelişmeye işaret eder. Kültürel olan değiştirilebilendir; ancak, değiştirilecek bu şeyler kendi özerk varoluşlarını ellerinde tutarlar ve bu da doğanın boyun eğmezliğine uygundur. Bununla beraber kültür, kurallara uymakla da ilgilidir ve bu da düzenlenmiş olanla düzenlenmemiş olan arasındaki etkileşimi içerir” (Eagleton, 2011, s. 13). Başka bir ifadeyle “insanlar arasındaki her çeşit karşılıklı etki-leşmelere, her türlü yapıp yaratma alışkanlıklarına, bütün manevi ve maddesel yapıt ve ürünlere kültür” (Uygur, 1996, s. 17) kaynaklık etmektedir. Şüphesiz “kültür, insanlar arasındaki iletişimin ve etkileşimin zemini” (Swartz, 2013, s. 11) ve “kültür her zaman bir sentezdir” (Simmel, 2015, s. 346). Kültür, evrendeki etkinliklerin etkileşim evresinde canlıların, üst boyutta üstün bilgisel değer üretmeleridir. Belirtmek gerekir ki “kültür, bütünüyle maddi, gözlemlenebilir bir şey ya da olgu değildir. O soyut bir kavramdır” (Güvenç, 2015, ss. 134-135). “Meşru bilgi bütünlerini yeniden

üretip aktaranlar ile yeni bilgi biçimlerini icat eden” (Swartz, 2013, s. 312) insanlar/bireyler kültürün bakıcıları ve/veya üreticileridir. Hem bir olanak hem de bir gerçeklik olarak kültür; bir gizilgüç (potansia) olarak insanın yapabilirliğinin ayrıca bir edim (actus) olarak da insanın şimdiye kadar yaptıklarının etkileşimsel bir yorumudur (Özlem, 2008, s. 212).

Kültürün temel özelliği yaşama katılım niteliği taşıyan bilginin kullanılmasını sağlamaktır. Bilgisel anlamda “kültür yalnızca ona uygun olarak yaşadığımız şey değildir. Aynı zamanda, büyük ölçüde uğruna yaşadığımız şeydir” (Eagleton, 2011, s. 152). Ayrıca vurgulamak gerekir ki kültür sözcüğü; bilgisel anlamda açık ve örtük olarak incelenebilir aynı zamanda bilginin toplumsal oluşuna dayandırılabilir. Kuşkusuz “bir toplumun benimsemiş olduğu maddi ve manevi değerlerin tümünün bilgi olarak kültürü, deney ve yapı olarak medeniyeti ifade ettiğini söyleyebiliriz” (Işık, 1995, s. 17). Özde kültür perspektif, uygarlık prestij demektir. “Kültür düşüncesi, gelenek düşüncesini, bir kuşaktan sonrakine aktaran belli birtakım bilgi ve beceriler fikrini içerir” (Burke, 2008, s. 36). “Kültür, doğa ve toplum ile birlikte insanın etkin ve pratik bütünlüğünü, doğal ve toplumsal planda tanımlanan insanın etkin varoluşunun kesin biçimini temsil etmektedir” (Majuyev, 1998, s. 119). Kültür, “karmaşık bağlantılık sürecinin tamamının bir unsuru” (Tomlinson, 2013, s. 40) olarak kabul görmektedir. “Başka bir bakış açısına göre kültür, farklı ortamlara uygun olarak nasıl hareket edileceğini tartışmayı sağlayan örtük dünya bilgisidir” (Eagleton, 2011, s. 47). Belirtmek gerekir ki bu yapının dinamizmini ve işlevselliğini dünyanın bilgisi oluşturmaktadır. İnsanın, bilgi taşıyan fiziki sembolik araçsallığı ister istemez zamanın gerisinde kalabilmektedir. Oysa bilgi, toplumsal bellekte ve benlikte duyumsal sınırların ötesine ancak kültür ile geçebilmektedir.

Geniş ve Derin Bilgi

Kültür düşüncesi; doğal gelişme eğilimine uzanan etimolojik kökeninden bu yana, her zaman bilgiyi merkezîleştirme yollarından biridir (Eagleton, 2011, s. 38). Geniş ve derin bilgi kültürün ön koşulları yani hazırlayıcılarıdır (Dollot, 1994, s. 54). “Kültür bilgi üzerine temellenir. Kültür; bilgi demektir” (Yılmaz, 2009, s. 1). Organik süreci ve gizil evriminde kültür bilgi, bilgi de kültürdür (Gans, 2014, s. 21). Dikkatli bakıldığında görülmektedir ki “insanlık tarafından üretilen tüm değerlerin temelinde bilgi vardır” (Kurulgan, 2013, s. 474). Bilginin kendisinin bilgi eyleminde bulunması değerın ana kaynağıdır (Burke, 2013, s. 309). “Bir eylemin değeri, bu eylemi yöneten bilginin değerine eşittir” (Gökberk, 1997, s. 90).

“İnsan bilgi üreterek kültürü oluşturur. Kültür, üretilen bilginin bir başkasına iletilmesi ile genişler. Kültür; bilginin üretilmesi, iletilmesi ve yeniden üretilmesinden başka bir şey değildir” (Yılmaz, 2009, s. 1). Kültür; insanın bilgiye erişmek için seçtiği ve geçtiği yoldaki bir arayıştır (Dollot, 1994, s. 18). “Kısaca tanımlamak gerekirse, kültür bilgi anlamını taşır. Kültürlü olmakla bilgili olmak günlük konuşma dilimizde özdeş olarak kullanılmaktadır” (Arkon, 2006, s. 145). Kültür; geniş bilgi ve/veya derin bilgi anlamında niceliksel ve niteliksel olarak değer oluşturma anlamı taşır. Seth Lloyd’a (2006, s. 44; Gleick, 2014, s. 317) göre; “enerji ne kadar çok olursa, bitler o kadar hızlı hareket eder. Toprak, hava, ateş ve su nihayetinde hepsi enerjiden meydana gelmiştir, ama büründükleri farklı biçimleri belirleyen, enformasyondur. Bir şey yapmak için enerji gerekir. Yapılan şeyin somutlanması enformasyon gerektirir”. Maddi evrende var olan ve ortaya çıkan gücü bir diğer deyişle enerjiyi, bilgi biçimlendirmekte; enerjinin biçimlenmesi, anlam kazanması bilgi sayesinde olmaktadır. Dolayısıyla bilginin enerji üzerinde hem anlamsal hem de aktarımsal etkisi söz konusudur. Illich ve Sanders’e (2015, s. 125) göre; “enerji kelimesinin geleneksel bir ilk anlamı vardır. 1599 Oxford İngilizce Sözlüğü’ne göre ifade gücü ve daha sonra konuşmanın ya da org müziğinin etkileycilik kapasitesi anlamına gelir. Enerji kelimesi hâlâ ilk anlamında, yani gücü ifade edecek şekilde yaygın olarak kullanılır”. Bilgi açısından enerjinin en belirgin özelliği,

iletişim sayesinde bilgiye anlatım, aktarım ve erişim kolaylığı sağlamasıdır. Böylece, bilgi kıt bir meta olmaktan çıkmaktadır (Bennett, 2001, s. 256).

“Kültürün araçsal bir boyutu vardır. Yani kültür aynı zamanda bir araçtır” (Kartarı, 2014, s. 30). “İnsan zekâsının şimdiye dek süregelmiş olan bütün uğraşmaları, hep türümüzün hümanite ve kültürünü daha derinden kuracak, daha geniş olarak yayacak araçları bulmaya yönelmiştir” (Gökberk, 1997, s. 149). “Bilgi tarihindeki en anlamlı gelişme, hiç kuşkusuz düşündükleri, bildikleri ve öğrendiklerini söyleyebilecek makinelerin ortaya çıkmasıdır” (Burke, 2013, s. 297). İnsanın, bilgi açısından en canlı kanal olarak değerlendirilmesine karşın ileri bilgi teknolojileri, bilginin yer çekimsiz ve merkezsiz yenedünyasında öne çıkmaktadır. Özde, kullanılan teknolojiler bilginin ekosisteminde paradigma değişikliğine yol açmaktadır. “1969 yılında ARPANET, 1989 yılında World Wide Web’in ve 1993 yılında ilk internet tarayıcısının icadı ile insanların ağa erişiminin sağlanması ise bilginin kaderini değiştiren; bilgi çağı, dijital çağ gibi isimlerle adlandırılan bir devrin başlamasının en önemli nedenlerindedir” (Bozkurt, 2014, s. 513). Bilgi teknolojileri arasındaki yakınsama 1970’lerde öngörülse de içeriğin dijitalleştirilmesi ve sürecin içselleştirilmesi temelde 1990’larda gerçekleşmektedir. Tam yakınsama henüz elde edilememiş olmasına rağmen kısmi yakınsama; dijitalleşme sayesinde katılımcı ittifaklara, birleşmeler için yeni fırsatlar doğurmaktadır (Siapera, 2013, s. 48). Yaşam, ağlarla yayılır hâle geldikçe yaşamı anlamak da bilgisel teknoloji sayesinde gerçekleşmektedir (Gleick, 2014, s. 14). Şüphesiz dijital çağ dijital bilginin ortaya çıkışını da yansıtmaktadır; dijital bilginin üretilmesi, düzenlenmesi, erişimi ve iletilmesinde yeni paradigmlar doğmakta; böylece bilgi kolektiflik ve kümülatiflik kazanmaktadır. Gençler, Tunaloğlu ve Köksal’a (2007, s. 4) göre; merkezsiz bir dünyada, bilgi ancak akış hâlinde var olmaktadır. Bu anlamda bilgi saklandığı köşede değil de paylaşım süreçlerinde yaşamaktadır. Bir diğer ifadeyle bilgi coğrafyası deyimini kullanan Burke’a (2001, s. 78) göre bilgi, -coğrafya sınırlarını zayıflatan ve bilgiyi özgün ortamlarından koparan- teknoloji aracılığıyla merkezsiz olarak yayılmakta ve çoğalmaktadır. Kısacası, entelektüel teknolojinin kendisi bir dijital kültür hazırlayıcısıdır ve işlevi açısından bilginin dijitalleşmesine aracılık etmektedir. Bilgisel teknolojinin önceliği birincil ve ikincil olarak farklılık gösterse de, temel amaç bilginin kitlelere ulaştırılmasıdır.

“İnsanlığın düşünsel, sanatsal, felsefi, bilimsel, teknik vb. tüm varlıklarının yani kültürün üretim süreci bilgiye dayalı birikimsel bir nitelik taşımaktadır. Üretilen her yeni ürün yani kültür o güne kadar üretilmiş bilgiye dayanır. Eski bilgi olmadan yeni bilgi, ürün yani kültür üretmek olanaksız gibidir. Kısacası, kültür için bilgi zorunlu hammaddedir” (Yılmaz, 2009, s. 63). “Aslında bilgi biriktirmek insanın bireysel olmaktan çok toplumsal bir özelliğidir” (Kongar, 2007, s. 87). “İnsanın öğrenme ve öğrendiklerini simgesel biçimlerde örgütleme, bu öğrendiklerini toplumun diğer üyelerine bilgi olarak iletme ve öğrendiklerini ya da kazandığı bilgileri temel olarak davranışlarını sergileyebilme gücü tüm kültürel olgunun kaynağını oluşturur” (Tatlıldil, 2006, s. 192). Bilgi toplumu olgusunda; “bilgi aranıp bulunan, türlü parçacıkları bir araya getirilerek bir bütün oluşturulmaya çalışılan ve oluşturulan bu bütüne göre kararlar alıp, kararlar vermeye yarayan” (Türkoğlu, 2010, s. 3) bir durumdadır. Bilgi toplumu, ileri toplumların tarihsel gelişimi içinde yeni bir dönem fikrini ifade etmektedir. Mikroelektrik teknolojilere dayalı olarak oluşan, önemli bir çeşitliliğe sahip, bilgiye dayalı çalışmaların ve çalışanların sayısının gittikçe arttığı bir yapı bulunmaktadır. Ev yaşamından uluslararası ilişkilere, boş vakit etkinliklerinden sanayi ilişkilerine kadar bilgi sürecinin etkilemediği toplumsal alan kalmamaktadır (Lyon, 2010, s. 367). Bilgi, toplumsallaşmanın doğal bir olgusu olarak belirirken, bilgisel teknoloji de, bilgi toplumunun ortaya çıkışının doğrudan aracı olarak belirtilebilmektedir. Toffler’a (2008, s. 16) göre, “insanlık ileri doğru bir sıçramayla karşı karşıyadır. Tüm zamanların en derin sosyal çalkantıları ve yaratıcı yeniden yapılanma süreci gerçekleşiyor. Daha farkına bile varmadan, etkileyici ve yepyeni bir uygarlığı temelden yaratma sürecine girdik”. Bu bağlamda “dijitalleşmenin getirdiği kolaylık, basitlik, hız gündelik hayatımızda yıllardır farkında olmadan yaşadığımız kimi olguları yeni yeni idrak etmemizi de olanaklı kılıyor” (Türkoğlu, 2010, s. 90) görünmektedir.

Dijital dünyada organizasyonlar ve yapılar, coğrafi engelleri yıkmakta ve bilginin kullanımı ile dağıtımını için yeni değer üretmektedir. Coğrafi engelleri olmayan dijital dünyada kaçınılmaz olan bir araya gelmeler, bilgi ve hizmetlerde bolluk oluşturmaktadır. Dijital dünyada bir araya getirenler, bir araya getirilenlerin önüne geçmektedirler (Martin, 1997, s. 51). Dijital içerik genellikle yeniden biçimlendirme aracılığıyla dijital olarak oluşmaktadır. Yeniden biçimlendirme orijinal nesneyi dönüştürmektedir. Bu dönüşüm sürecine dijitalleştirme denilmektedir; fiziksel öğenin dönüştürme işlemi ve süreci dijital temsil veya kopya hâlinindedir (Calhoun, 2014, s. 42). Dijital bilginin hacmi arttıkça bilgi üretmek, bilgiyi kullanmak ve bilgidен yararlanmak anlam ve önem kazanmaktadır. İstenilen, dünya beynini/belleğini/bilgisini oluşturmak ancak bu yolla olanaklı görünmektedir. Dijital bilgi gibi “dijital dünya da bilginin elde edilmiş ve dağıtımındaki başka bir devrimin ürünüdür ve dolaylı bilgidен, anında ve bireysel olarak erişilen bilgiye değişimi yansıtmaktadır” (Martin, 1997, s. 2). Chatfield’a (2013, ss. 24-26) göre; “asla tüketemeyeceğimiz kadar çok bilgi olduğu olgusu karşısında diz çökmemizin arkasında, her hâlükârda, katlanarak artan dünya çapındaki toplam dijital bilginin hâlâ dikleşmeye devam eden eğrisi vardır”. “Bugün Google’ın kendisine biçtiği görev tanımı, dünyanın bütün enformasyonunu evrensel olarak erişilebilir kılmak” (Burke, 2013, s. 94) biçiminde sunuluyor. Bir diğer ifadeyle “Google; dünyanın bilgisini organize edeceklerini söylüyor; Microsoft ise insanlara dünyanın bilgisini organize edecek araçları sunacaklarının sözünü veriyor” (Türkoğlu, 2010, s. 132).

Belirtmek gerekir ki “2008 yılında, bir trilyon internet sayfası olduğu tahmin ediliyordu. Üç yıl sonra, bu sayıyı tahmin etmeye çalışmak bile anlamsızlaştı, ancak trilyonlara ulaşmış durumda. Matbaanın icadının ardından geçen yarım binyılda, her dil ve nüsha hesaba katıldığında, yaklaşık yüz milyar kitap yayımlandı. Bu bilgi hacmi, günümüzde internete bir ayda yüklenen içeriğin miktarından daha az” (Chatfield, 2013, s. 26) olarak değerlendirilmektedir. Bir diğer açıklamayla iki günde bir, uygarlığın şafağından 2003’e kadar geçen sürede üretilen kadar dijital içerik üretilmektedir. Mümkün olan yedi milyar insandan sadece iki milyarının yarattığı beş exabit bilgi bulunmaktadır. Tüm dünya bu teknolojik sürece katıldığında kaç tane yeni perspektif, yeni fikir, yeni eser üretilebilecektir! Dijital dünyaya yeni insanların katılması bilgi açısından da insan açısından da olumu bir gelişmedir. Yeni dijital çağda insan bilgisini ve yaratıcılığını paylaşmanın kolektif yararı katlamalı bir tempoyla büyümektedir (Schmidt ve Cohen, 2014, ss. 277-278). Teknolojik evrim, başka insanların fikirlerini yeni fikirler yaratmak için kullanmayı olanaklı kılmaktadır. Bilgi, bir defa dışarı sızdığında, değiş tokuşu oldukça maliyetsizdir. Bilgi ücretsizdir ama bilgiyi sezmek, kavramak ve onu kullanabilme becerisinde olmak ücretsiz değildir. Bilginin arkasında bir destek ve kavrayış olmalıdır (Arthur, 2013, s. 238). Bu bağlamda bilgi de bir üründür ve değişim değeri taşımaktadır. Eczacıbaşı’na (2006, s. 12) göre, teknolojik gelişim elbette insanları kendisine hayran bırakmaktadır. Ancak belirtmek gerekir ki; çağımızın insanlara en üstün ürünleri, en ileri teknolojileri, en çekici tasarımları sunmasının başlıca amacı değerleri yükseltmektir.

“Organizmalar olarak bizler, olağanüstü iki bilgi deposuna sahibiz: genlerimiz tarafından aktarılan bilgi ve beyinlerimizde depolanan bilgi” (Dyson, 2013, s. 104). Bilgi birikimine erişmenin en açık ve yaygın biçimi, insan belleğidir. Fakat belleğin sınırlılığı ve yanılabilirliği, bir dizi yapay yardımla bilgiyi destekleme girişimlerinin yapılmasına yol açmaktadır (Burke, 2013, s. 121). Bu bakımdan günümüzde bilginin birikimsel yükselişiyile birlikte yeni aydınlanmanın başlangıcına olanak sağlayan dijital teknoloji, insanları daha da yakından geleceği anlamaya yöneltmektedir (Chatfield, 2013, s. 30). İnsanlar, bilgi parçalarını standartlaşmış sınıflara ayırmak yerine, iletişim araçlarının kendilerine sunduğu bilgi hücrelerini kendi aralarında sınıflandırmakta ve gerektiğinde zihinsel kütüphanelerine başvurumaktadırlar (Toffler, 2008, s. 212). Türkoğlu’na (2010, s. 138) göre; “ilk on yılda bilgiyi dijitalleştiren dünya şimdi de o dijital veri yığını içinde kendisine uygun bilgiye ulaşma ya da bilgiyi üretebilmek için en hızlı, en doğru araçları üretmeye konsantre olmuş durumda”dır.

“Günümüzde bilgi, duvarların içinden geçebildiği ve uzak mesafeleri büyük bir hızla katedebildiği için fiziksel sınırları olan mekânlar daha az önemlidir” (Tomlinson, 2013, s. 224). Dijital teknolojiler bilginin ekolojisini değiştirmekle birlikte bilginin zaman ve uzam içerisindeki ekonomisini de yönetmektedir. Özetle “evrensel bilgi artık insanın erişemeyeceği bir şeydir diyen Gens de Lettres maddesi daha sakıngandır” (Burke, 2001, s. 85).

Günümüzde bilgi ve içinde aktığı altyapı yeni bir toplumsal gücü temsil etmektedir (Chatfield, 2013, s. 12). “Dijitalin anlamı; ortamın tüm bilgi ve/veya verilerinin rakamlarla kodlanmasıdır. En sık kullanılan sayısal sistem 0 ve 1 rakamlarından oluşan ikili koddur: bu nedenle tüm bilgiler 0’lar ve 1’lerden oluşan bir dizide dönüştürülmektedir” (Siapera, 2013, s. 3). Dijital, rakamsal gösterimin doğası olup tüm bilgiler 0-1 dijital kod ile temsil edilmektedir. Bu rakamsal gösterimle dijital bilgi; programlanabilir ve değiştirilebilir hâle gelmektedir. Böylece dijital ortam, geleneksel analog ortamlarda yapılması son derece zor olan çalışmaları çeşitli şekillerde kolaylaştırabilmektedir (Manovich, 2001; Miller, 2011, ss. 14-15). Bu bağlamda “dijital dünya, birler ve sıfırların meydana getirdiği iki bit deseninden oluşmaktadır” (Moss, 2015, s. 13). Dijital ortamdaki her şeyin bit büyüklüğünde ve değerinde ifade ediliyor oluşu dijital bilginin güç alanına da kaynaklık etmektedir. John Archibald Wheeler’in 1990 yılında ileri sürdüğü ‘It From Bit – Her Şey Bitten Gelir’ doktrinine göre; fiziksel her şeyin kökeninde bilgi bulunmaktadır ve dünyanın temelini bilgi oluşturmaktadır. ‘Bilgi güçtür’ özdeyişindeki bilgi, başlı başına bir fiziksel güç üreticisidir (Stoica, 2015, s. 5). Bilginin aktif formu olan ve ona yeni bir altyapı modeli sunan dijital kültürde, bilgi özgür olmak istemektedir (Türkoğlu, 2010, s. 201). Dijital kültür; erki ifade ederken aynı zamanda erkinlik sağlayıcıdır. Dolayısıyla dijital kültür; kültürün evriminin teknolojik araçlarla sürdürülmesi olup, dijital bilginin katmanlı ve artımlı yol alarak, kendini çoğaltan bütünsel ilerlemesidir.

Dijital Kültür ve Entelektüel Teknoloji

“Dijital konusu incelenirken neredeyse her zaman yeni teknolojiyi düşünmeden varsaymak olanaksızdır. Dijital, geçmişte olan bir devamsızlığı temsil ettiği gibi yeni şeyler yapmanın radikal yollarını da olanaklı kılmaktadır” (Moss, 2015, s. 2). Dijital kültür, toplumun ekonomik tabanındaki dönüşümlere dayalı genel toplumsalın bir parçası olarak görülebilirken; aynı zamanda da yeni kültürel biçimlerin bir dönüşüm sürecini ifade eder. Dijital kültür sadece eski eğilimlerin devam etmesinin ötesinde, üstyapı oluşturan teknolojik altyapıların yenilikçi etkileşimlerini de taşımaktadır (Miller, 2011, s. 225). Dijital kültür “dijital devrim, bilgisayar ve iletişim/telekomünikasyon gibi dijital cihazların hızlı bir şekilde etkilerini anlatan bir son terimdir. Dijital ortamın oluşumuyla birlikte insan ve evreni sonsuza kadar değiştirmiştir. Dijital kültür özellikle, şaşırtıcı derecedeki kısa zamanda gerçekleşen, toplumsal değişimin hızlanması ve teknolojik dönüşümlerin yaşanmasıyla ilişkilidir” (Creeber ve Martin, 2011, s. 5). Dijital kültür; evrensel erişim, kimliğin olumlanması, aidiyetin yakalanması, bireyin ve/veya bilginin daha geniş zaman ve uzamda anlam kazanmasıdır. Amerikalı antropolog Clyde Kluckhohn “kültürün farklı unsurlardan oluştuğunu, dinamik ve yapılandırılmış olduğunu ve bireylerin toplumsal yaşama uyum sağlamalarının ve kendilerini yaratıcı şekilde ifade etmeyi öğrenmelerinin aracı olduğunu söyleyerek kültürün önceki tanımlamalarına katkıda bulunmaktadır” (Billington ve diğerleri, 2010, s. 35). Dünyeden bugüne gelen süreçte görülmektedir ki kültür akışkan ve yapısal yaşam alanlarına sahiptir. Kültürün, içeriksel açıdan olduğu gibi biçimsel inşadan da doğduğu söylenebilir. Kongar’a (2007, s. 87) göre “insanoğlu, sürekli olarak iki varlık ile ilişki ve etkileşim içindedir. Bunlardan biri doğa, öteki başka insanlardır. İnsanoğlu doğa ile etkileşiminde çevreye uyum sağlamak için araç gereç üretir”. Dolayısıyla “bir toplumun gerçek kültürel gelişimi, üyelerinin ve üyeler arasındaki ilişkilerin niteliğiyle ölçülür” (Dollot, 1994, s. 71) olduğu gibi kullandığı teknolojiyle de yakından ilgilidir. Kültür üretme ve edinme araçlarının tümü; insanın, insanla ve doğayla olan iletişim/işbirliği/ilişkisinde niceliksel ve niteliksel olarak her şeyin daha çok yaşanmasını destekler

özelliğindedir. Dijital kültür bağlamında özellikle belirtmek gerekir ki “elektrik, enerjiyi taşıyan ve birbirine dönüştüren yeni bir teknoloji” (Güvenç, 1997, s. 30) olarak öne çıkmaktadır. Dijital kültürün, büyük bir etkiye sahip olmasına elektrifikasyonun olanak sağladığı savunulmaktadır (Creeber ve Martin, 2011, s. 5). Dolayısıyla bu teknoloji sayesinde “bilgi yapılarının kendisi yani dijital sözcüğünde mevcut olan olasılıkların kaynağı olan elektrik yükünün birleri ve sıfırları var” (Chatfield, 2013, s. 24) oldukça özdeksel ve tinsel alanlarda oluşturulan her şeyin yönetilme ve yönlendirme dinamikleri devam etmektedir. Şüphesiz, fiziksel olan her ne varsa kökeni bakımından bilgi kuramına aittir ve katılımcı yapının/yaşamın bir parçasıdır. Tüm evrenin karşımıza bir bilgisayar -bir kozmik bilgi işleme makinesi- olarak çıkması da bunun sonucudur (Gleick, 2014, s. 15). Dijital kültürün bilgi açısından sağladığı kolaylık sayesinde yeni bir paradigmatik dönüşüm yaşanmaktadır (Türkoğlu, 2010, s. 202). Artık, dünyanın kolektif aklına bağlanılabilmekte, insanlığın elindeki bilginin büyük bölümüne erişim mesafesi içinde hızla erişilebilmekte ve bu bilgi kaynak olarak kullanılabilir (Chatfield, 2013, s. 39).

“Hepimizin bildiği gibi, toplumumuz teknolojinin sağladığı güce bağımlıdır. Bu güç dünyayı yeniden biçimlendirdi ve hâlâ da biçimlendiriyor” (Senge ve diğerleri, 2007, ss. 228-229). Şurası kesin ki, toplumdaki teknolojik süreç hızını artırmaya devam ediyor. Dijital teknoloji giderek küçük, ucuz, hızlı hâle geliyor; karşılıklı bilgi göndermek isteyenler arasındaki teknolojik engeller daha da azalıyor. Teknoloji ve bilgi sadece güç kazanmıyor aynı zamanda çok daha hızlı yayılıyor (Davenport ve Beck, 2010, s. 218). “Bilgi teknolojisi devrimi, insanlara, bilgi alış veriş, buluşma, dayanışma, çalışma ve karar alma konusunda yeni ve elektronik olarak düzenlenmiş fırsatlar” (Dutton, 2010, s. 348) sunuyor. Özde “doğayı tanımak ile araç-gereç üretmek, teknolojiyi doğurur” (Kongar, 2007, s. 87) görünüyor. Teknoloji, bir uygulama bilgisi olarak kendimizi ve çevremizi geliştirmek için doğanın özgül bir yansımasıdır. “Bilginin yakalanması ve işlenmesinde teknoloji, her zaman değişmez öneme sahiptir” (Lesk, 2005, s. 4). Dolayısıyla “teknolojik ilerleme evrenin doğasını anlamamızı geliştirirken hayatlarımızı zenginleştirir” (Senge ve diğerleri, 2007, s. 233) niteliktedir. Beş bin yıldan daha uzun bir süre önce gerçekleşen yazının icadından bu yana yeryüzü, Amerikalı sosyolog Daniell Bell’in entelektüel teknolojiler adını verdiği; vücudun kuvvetini arttırdığı gibi aklın gücünü de arttıran teknolojiler tarafından dönüştürülüyor. Dünyayı idrak gücünü iyileştiren, öğrenme ve iletişim kapasitesini büyüten, bilgiyi ve fikirleri aktarmayı sağlayan araçlar üretiliyor (Chatfield, 2013, s. 21).

Şüphesiz, “yeni teknoloji yeni algılayışlara denktir. Araçlar yarattıkça onların imgelerinde kendimizi yeniden yaratırız” (Brockman, 2015, s. 375). Özellikle, yığılan bilgi arasında seçim yapmak ve harekete geçmek kapsamında kültür, giderek teknik ağırlıklı olmaktadır (Dollot, 1994, s. 112). Uygur’a (1989, ss. 60-61) göre; insanı, akıl varlığı, homo sapiens olarak anlayıp anlatan klasik tutuma meydan okuyan homo-faber, sözü sözüne, alet yapan insanı tanımlamaktadır. Geniş anlamıyla insanı insan kılan nitelik, insanın teknik bir varlık olmasına dayanmaktadır. Bergson’un *Evolution créatrice*’inde (Yaratıcı Evrim), dile getirdiği üzere: “Her çeşit kurumdan silkinbilseydik de, kendi türümüzü tanımlarken tarih ile tarih öncesinin insan ve zekâya özgü değişmez belirlenim diye gösterdiği şeye bel bağlasaydık, insanı, belki de *homo sapiens, düşünen insan diye değil, (alet) yapan insan*’ *homo faber* diye tanımlayacaktık”. Bu bağlamda alet, insanın hiçbir kuşkuyla yer bırakmayan varlık ölçüğü olurken aynı zamanda kültürün izdüşümü olarak belirmektedir. Bir anlamda “alet, kültürlerin öylesine evrensel özelliği ve ön şartıdır ki; alet yapmayan ya da en azından alet kullanmayan bir kültür düşünülemez” (Güvenç, 1997, s. 10) durumdadır. “Kanada’da medya araştırmalarına öncülük eden Marshall McLuhan’ın da dediği gibi, aletlerimize biçim veririz, ardından aletlerimiz bize biçim verir” (Chatfield, 2013, s. 21). “Alet yapımı, alet yapmaya çalışan bireyin beyni ile bütün aletleri yapan ve en güçlü alet olan insan eli arasında sıkı ve yakın işbirliğini gerektirmiştir” (Güvenç, 1997, s. 11). Günümüzde ise merkezsiz ve yerçekimsiz dijital dünyada bilgi bireylerin parmaklarının ucundadır. “iPhone uygulaması parmaklar için bir koşu bandı oluşturmaktadır” (Miller, 2011, s. 226).

Teknoloji, her kültürel/sosyal sistemin var olması için enerji, erişim ve etkileşim sağlamakta aynı zamanda da teknik kontrol ve standardizasyon işlerini yapmaktadır (Güvenç, 2015, s. 138). Genel teorik bir konu olarak teknolojinin özünde üretim aracı olduğu kabul edilebilir. En basitinden en ileri teknoloji biçimlerine kadar bütün teknolojik araçlar, “insana ait tüm emek ve toplumsal örgütlenme biçimlerine içkindir ve dolayısıyla hem üretici güçlerin hem de toplumsal üretim ilişkilerinin vazgeçilmez öğelerini oluşturur” (Williams, 2013, s. 66). Kültürel anlamda beliren gerçek; teknolojiyi bağımsız ve bağıdaşsız bir biçimde değil de ait olduğu bireyin, toplumun, coğrafyanın, ortamın içsel ve bütünsel bir yardımcısı olarak değerlendirmekte yatmaktadır. Chatfield’e (2013, ss. 26-27) göre, “eğer teknoloji ile mümkün olan en iyi biçimde yaşamak istiyorsak, her şeyden önemli olanın, kullandığımız tek tek aletler değil, onları yaratan insan deneyimleri olduğunun farkına varmalıyız”. Belirtmek gerekir ki entelektüel teknolojiler; öğrenme, düşünme, anlama ve algılama gücünü olanaklı kılan, deneyimlerin ve gereksinimlerin sonucunda yapısallık kazanan gelişmiş bilgi teknolojileridir. Birbirini tamamlayan ve/veya birbiriyle rekabet içerisinde olan bu teknolojiler “modern dünyada yaşayan herkese ve kitlelere yeni olanaklar, eskiden tahayyül dahi edilemeyecek yepyeni ufuklar açmış” (Dollot, 1994, s. 43) durumdadır. Burke’a (2013, s. 278) göre, “teknoloji, özellikle yeniliğin kurumsallaşması çağı denilen günümüzde hızla değişiyor”. Teknoloji tarihinde -hiçbir an- asla şimdi olduğundan daha heyecan verici olmamıştır. Şimdi teknolojiye yapmasını istediğimiz şeyi yaptırma zamanıdır (Gelernter, 2013, s. 111).

Kültür tarihi açısından “bilgi çağının üreticisi, toplumlararası birlikteliği iletişimle sağlayacak olan bilgisayar devrimi” (Esin, 2006, s. 73) oldukça önemlidir. “Son 200 yıl içindeki birçok şey bilgisayarların özgürleştirici gücünün kucağında ağa bağlı toplumların yapılanmasına katkıda bulunuyor. İletişimde bilgisayar devrimi yararlı bir oluşumdur ve hayati kuvvete-öneme sahiptir” (Bennet, 2001, s. 256). Özünde bilgi iletmek üzere tasarlanan internetin jeolojisini ve ekolojisini bakır kablolar ile fiber optik kablolar oluşturuyor. İnternet, dijital dünyada ağların ağı olarak öne çıkıyor. Bu dijital ortam, bireyin bilgiyle olan erişimine olanak sunduğu gibi bilginin bireyle ve bilginin bilgiyle iletişimde de rol oynuyor. Dünyayı saran ağın bu yapısı; dijital olarak yerleşen, gelişen ve büyüyen bilginin barınağıdır. Bir diğer ifadeyle bilginin bütün çizgileriyle ve dolaşımıyla belli olabilmesi, aklın bütün bilgisel ayrıntıları algılayabilmesi ve anlamlandırabilmesi interneti ortaya koymaktadır. İnternet “içerisinde, her biri akla gelebilecek hemen her konuyla ilgili binlerce potansiyel bilgi parçası taşıyan milyonlarca gözün bulunduğu, çok büyük bir kutu olarak düşünülebilir. Fakat o, bir bilgi ve veri ambarı olmaktan çok daha fazla bir şey olup, her an, her biri birer müşteri olabilecek milyonlarca insanı birleştiren bir bağdır” (Martin, 1997, s. 23). “Bir yeryüzü parçasını, bir bölgeyi, bir ülkeyi belirleyen, niteleyen, fiziksel, ekonomik, beşerî, siyasal gerçekliklerin tümü” (Türk Dil Kurumu [TDK], 2016) olan coğrafya, bu bağlamda aynı anlama sahip ayrı kavrayışa yöneliktir. İnternet, kendi dijital coğrafyasında her şeyin bir araya gelme ve herkesin katılım sağlama işlevselliğini yansıtmaktadır. Öte yandan internet, coğrafyanın kendi mekânsalında yersiz yurtsuzdur. Bireyler ve bilgiler, geleneksel bilgi ortamlarının aksine elektronik ortamla birlikte oldukça sınırsız ve özgürdür.

Schmidt ve Cohen’e (2014, s. 11) göre; “internet insanoğlunun tam anlamıyla anlamadan inşa ettiği az sayıdaki şeyden biridir. Elektronik enformasyon iletim aracı olarak başlayan olay -oda boyutundaki bir bilgisayar ile yine oda boyutundaki başka bir bilgisayar arasında iletim- her yerde bulunan, insan enerjisinin sonsuz ölçüde çok yönlü bir çıkış kanalı ve kendini ifade aracına dönüşmüştür”. İnternetin en önemli özelliği ve önceliği; sadece kendisine başvuranlara değil aynı zamanda onu geliştirmek isteyenlere açık olmasıdır. Böylece, her saniye büyüüp karmaşıklaşarak sürekli değişim hâlinindedir (Hillis, 2013, s. 248). Özellikle belirtmek gerekir ki; “internet akan, değişen bilgide uzmanlaşıyor. Bilginin hızı -yalnızca olaylar değil akımın hızı ve yönü de- önemli” (Gelernter, 2013, s. 115) hâle geliyor. Bu bağlamda “bireyin artık pasif içerik izleyicisi olmaktan çıkıp aktif içerik oluşturucusu hâline

gelmesi” (Türkoğlu, 2010, s. 325) bireyin ve bilginin doğasını doğrudan ya da dolaylı yoldan etkileyen önemli bir olgudur. Birey ve bilgi tek başına hareket etmemekte, bir tür kamusal alan yaratarak bağlantılarla dakikadan dakikaya etkileşim içerisinde dolaşmaktadır (Chatfield, 2013, ss. 27-28). Ayrıca dijital dünyanın organizasyonları, internetin coğrafi sınırları ortadan kaldırmasından dolayı küresel düşünmektedir. Bu nedenle de bilginin sunulmasına, kullanılmasına ve alışverişine katkı sağlayacak platformların kurulması üzerinde önemle durmaktadır (Martin, 1997, s. 5). Buna bağlı olarak Google, dünyanın bilgisini düzenlemeyi, Facebook ise dünyanın insanlarını organize etmeyi misyon edinmektedir (Tonta, 2009, s. 763).

Günümüz dünyası ağlar tarafından sarıldıkça yeni bir yaşam biçimi doğmakta ve elektro bilgi medyasının anlık dünyası, hepimizi aynı anda kapsamaktadır (McLuhan ve Fiore, 2012, s. 53). Manguel’e (2015, s. 10) göre bilgi ağları, zaman ve uzamdan bağımsız olarak anındalık ve aşırılık duygusunun uçsuz bucaksız varoluşudur. “Bilgi ağları hepimizi daha akıllı yapacaktır. Bilgi ağları, kimin zamanının geldiğinin bir habercisidir” (Brockman, 2013, s. 16). Ağlar, “bilginin dağılımındaki hiyerarşik yapıyı ortadan kaldırarak bilginin yatay bir düzlemde dağılmasına yardımcı olmaktadır” (Bozkurt, 2014, s. 515). “Ağ kültürü de (yani birbiri ile etkileşim içinde olan bireyler, gruplar, toplumlar) son dönemde en güçlü olasılık olarak sahnede yerini alıyor. 60’lı yıllardan başlayarak gelişme gösteren ve (görünürde) bireyin daha ön plana çıkmasını talep eden toplumsal olayların doğal bir sonucu olarak” (Türkoğlu, 2010, s. 71) ortaya çıkmaktadır. Ağ kültürü, yeryüzü için sinir sistemi biçiminde değerlendirilmekte olup fiziksel olarak manzaranın değişmesine neden olmuştur. İnsanlar her yerde örümcek ağı gibi birbirine geçmiş kablo demetleri kullanmıştır. Tellerden oluşan ağ, insan zekâsının sinyallerini iletmektedir (Gleick, 2014, s. 139). İnsanlar için, gördükleri tellerden geçen sessiz ve görünmez bilginin akışı hayret vericidir. Bir anlamda “bilgi ağları sayesinde, insanlığın bilgi biriktirdiği deposu daha erişilebilir, daha yönetilebilir ve daha yararlı bir hâle gelecek”tir (Hillis, 2013, s. 261). Ağların bir ekosistem olduğunu vurgulayan Bozkurt’a (2014, s. 518) göre, “hiyerarşik yapıların statik yapısına karşın ağlar dinamiktir ve bu durum bilginin doğasını da doğrudan ilgilendirmektedir”. Ağlar kablo, tel ve kanallarla örülmüş bir yapı türü olarak belirmesine karşın özünde dijital kültürün bilgisel erkesini belirlenmiş/yönlendirilmiş bir kümeye ileten ve onunla işleyen bir yapı türü olarak büyük önem taşımaktadır. Dijital kültür kapsamında ağlar; bilginin bilgiyi saran, içine alan ve erişilebilir kılan örgüsüyle oluşmaktadır.

Bilindiği gibi dijital dünyanın akıllı ve dinamik ağı, bir bağlantılılık sonucudur. Bireyin ve bilginin gelişmesi ve şimdi-burada yaşayabilmesi bağın/bağlantının sağlanabilmesine dayanmaktadır. Yaşamdaki kaynakların daha etkin, verimli ve oluşturucu hâle gelmesi dijital dünyanın bilgisel ağ gücüne bağlı olarak değişebilmektedir. Martin’e (1997, s. 35) göre “ortam insanları birbirine bağlamak için vardır”. Bu durum dijital kültürün baskın entelektüel teknolojilerine bağlı olarak artmaktadır. “Analog çağda asla hayal edilemeyen bir frekans, hız, kalite ve uygun maliyet ile uluslararası insanların ve olayların teması sağlanmıştır. Bu ekonomik, teknolojik, sosyo-kültürel ve politik güçlerin kombinasyonunu sağlayarak dünyadaki insanları yavaş yavaş birbirine bağladı ve bunun sonucunda da artarak küreselleşme sonuçlandı” (Creeber ve Martin, 2011, s. 5). Küresel-mekânsal yakınlık (proximity) bir diğer ifadeyle mekânın zaman tarafından yok edilmesi ve/veya zaman-uzam sıkıştırılması, her şeyden önce, bağlantılılık anlamında ele alınabilmektedir (Tomlinson, 2013, s. 14). Bir diğer ifadeyle dijital dünyanın yeni kablolarla yeni mantığa yol açtığı düşüncesine göre; Scientific American dergisi 1880 yılı başlarında telefonun geleceğini değerlendirirken, telefonla iletişim kuran küçük kümelerin üzerinde durarak, bu ağ büyüdükçe ve genişledikçe, potansiyelinin de o ölçüde artacağına dikkat çekmiştir (Gleick, 2014, s. 173). Bir anlamda, bağlantılılık dağınıklığın birlikteliğe dönüşümünü sağlarken kendi bütünleşmesinde/birlikteliğinde bir potansiyel doğurmaktadır. Dijital etkileşimin ve bütünleşmenin süreci bu anlamda dijital bağlantılılık ile devam etmektedir. “Başlangıçtan bu yana çok açık biçimde gördüğümüz gibi, internetin güzelliği insanları bağlama yeteneğindedir. İçerikte değil, iletişimde”dir (Rushkoff, 2013, s.

158). Yirminci yüzyıl fiziğinin temel anlayışının toplumsal hayattaki karşılığı; iletişimin, işbirliğinin ve ilişkilerin yani bağın her şeyden daha önemli olmasıdır. Yaşamın her düzeyinde, hücrelerin içindeki metabolik ağlardan ekosistemlerin besin ağlarına ve insan toplumlarından iletişim ağlarına kadar yaşayan sistemlerin bileşenleri, bilgisel ağ tarzındaki bağlantıdır (Senge ve diğerleri, 2007, s. 218). Giderek artan ilişkiyel bağlantılılık ve bağıllık metaforik olarak küçülen dünyanın da bağlamı olmaktadır.

Dijital dünyanın, varlığı ve kazanımı giderek hız kazanıyor. Her yerde ve her konuda bilgi patlaması devam ediyor. “İnsan doğasının aynı kaldığı, ancak onu şekillendiren yapıların yabancı olduğu bir mekâna giriyoruz. Bugünün dijital dünyası, yalnızca bir fikir ya da modern dijital aletlerin sadece boş zamanlarda veya zevk için devreye sokulduğu bir alet takımı değil”dir (Chatfield, 2013, s. 14). Aksine giderek artan insan sayısıyla büyüyen, kavrayıcılığın ve kucaklayıcılığın arttığı arenaya dönüşmektedir. 2000 yıllık yavaş bir dönüşüm sonucunda insanlar birbirlerinden haberdar olup kendilerini, iletim, iletişim ve yayım teknolojilerinin ileri gelişimi sayesinde bulmaktadırlar (Dollot, 1994, s. 20). Burk’e (2013, s. 301) göre; dijital veriler artık gigabyte, terabyte, petabyte ve exabyte’larla ölçülmektedir. İnsanlığın 2005’te 150 exabyte veri ürettiği tahmin edilirken 2010’da 1.200 exabyte dijital veri üretmiş olduğu görülmektedir. Bir diğer ifadeyle Türkoğlu’na (2010, s. 3) göre, konvansiyonel yaşamdaki edilgen bilgi/birey dijital kültürde etken hâle dönüşmektedir. “Yüz milyonlarca insan her dakika dünya yasalarının tam anlamıyla kontrol altına alamadığı bir online alemde sayısız dijital içerik yaratıyor ve tüketiyor” (Schmidt ve Cohen, 2014, s. 11). Bir bütün olarak siberdünya; internetle birlikte harmanlanmış, kendi hikâyesini anlatan bütün bir dünyanın akışına karşılık geliyor (Gelernter, 2013, s. 119). Dijital dünya, kişisel bilgilerle doludur ve yoğunluğunu anlık kullanıma hazır bilgi yükü oluşturmaktadır (Foreman, 2013, s. 263). Sınır tanımayan ve doğası gereği yayılmacı olan bilgi, kendi ortamında oldukça kışkırtıcı davranmaktadır. Bu kışkırtıcılık bilgi hareketinin yönünü ve kapasitesini de etkilemektedir.

Belirtmek gerekir ki “günümüzün dijital âlemini, her şeyden önce, insanların deneyimlerinin ve değerlerinin içine akıyor olması büyütüyor” (Chatfield, 2013, s. 30). Dijital ortamda yer almak, görece yeni bir kültür özelliği olmakla birlikte bilgiyi, görüşü yansıtan bir dijital varlığı da ortaya çıkarmaktadır (Stanford, 2014, s. 73). İnternet, sosyal medya ve mobil kullanıcı istatistikleri 2016 raporuna (We Are Social, 2016) göre; “dünya genelinde 7,395 milyar olan toplam nüfus içerisinde 3,419 milyar insan internete bağlanıyor, 2,307 milyar kullanıcı aktif olarak sosyal medyada yer alıyor. 3,790 milyar mobil cihaz kullanıcısının 1,968 milyarı ise sosyal medyayı mobil cihazlar üzerinden kullanıyor”. Kısacası, günümüzde mobil cihaz kullanıcılarının sayısının, toplam dünya nüfusunun %50’sinin üzerinde bulunuyor oluşu, tarihte yaşanan bir ilk olmanın yanı sıra insanların dijital teknolojileriyle dijital kültürün önemli bir katılımcısı olduğunun da izdüşümüdür. Chatfield’e (2013, s. 38) göre; “eğer hem çevremizdeki dünyadan, hem de birbirimizden mümkün olduğunca yararlanacaksak, artık dünyada olmanın temelden farklı iki değişik yolu olduğunu idrak etmeliyiz: kablolu ve kablosuz hâllerimiz”. Bireyin ve bilginin üretim, erişim ve yayılımı açısından yaşanan dijital etkileşim, dijital kültürün eylem olanaklarını ortaya koymakla birlikte, bireyde ve bilgide farklı bir yaşam tarzının yerleşmesini de sağlamaktadır.

Bilgi, insanlığın gelecek düşünün ivmesi olmakla birlikte, bilginin bir güç olarak yönetilmesi de yaşamın en temel gerçeğidir. “Bilginin her taşıyıcısı ve bilginin organizasyonun her yolu kendine özgü bir bilgi mimarisi yaratır ve kültürel etkiler bulundurur” (Miller, 2011, s. 21). Bu bağlamda vurgulamak gerekir ki “bütün kitapları toplamak amacıyla kurulan Kongre Kütüphanesi, yazılan tüm tweet’leri de saklamaya karar verdi” (Gleick, 2014, s. 373). Dijital kültürün anafonda görülmektedir ki “ne tweet atmışsak oyuz” (Schmidt ve Cohen, 2014, s. 45). Kütüphaneleri anlamak için, değerleri yaratan teknolojilerle birlikte, deneyimlenen teknolojilerin doğasına da bakmak gerekmektedir. “Dijital kütüphane terimi, kütüphane sözcüğü gibi farklı kişiler için farklı anlamlar ifade etmektedir. Birçok kişiye göre kütüphaneler tuğla ve harçtan

oluşan, kitapların tutulduğu sakin yerlerdir” (Witten, Bainbridge ve Nichols, 2013, s. 7). Oysa kütüphaneler; ister geleneksel/konvansiyonel ister dijital olsun bilginin yer/mekân duygusunun anlatsal, yaşamsal ve zamansal yolculuğunda sürekli dinamik ve enerjik evrenidir. Geçmiş tükendikçe ve gelecek çoğaldıkça bilginin değişmeyen yönü, anlam ve anlatım birliğini bulduğu kütüphaneye çıkmaktadır. Dijital ya da gerçek labirentler arasında bilginin anlam satırları arandıkça anonimleşen bilgi dünyası, kapılarını kütüphane yoluyla topluma açmaktadır.

Dijital Kütüphane: Evrenin Belleği

Kültürün anlam ve alanı kendisinin bir izdüşümü olan kütüphanenin mutlak biçimleyicisidir. Kütüphane, kültür olgusunun doğal bir sonucudur. Toplumsal ve canlı bir organizasyon olan kütüphaneyi; özel ve özgül kılan niteliği bilginin edinilmesini ve iletilmesini önemseyen bir yapıya sahip olmasıdır. “Kütüphanenin kendisinde olan, değişmeden günümüze gelen ilk maddesi; archesi (tözü) bilgidir” (Keseroğlu, 2005, s. 1). Kütüphaneler, toplumun bilgi depolarıdır; kültür ve bilgelik anıtları olarak da değerlendirilir (Witten, Bainbridge ve Nichols, 2013, s. 9). Özde, “kütüphane bilgiyi toplumsallaştıran bir kurumdur” (Yılmaz, 2009, s. 62). Zamandizimsel perspektifte her “görmeli kütüphanenin amacı insan bilgisinin tümünü bir yere toplayabilmektir” (Manguel, 2015, s. 227).

Kütüphanecilik kürsüsü profesörü Dr. Carl M. White’a (Ersoy, 1961, s. 3) göre; “kütüphaneler, geniş anlamlarıyla, modern iletişim araçlarının en önemlilerinden birisi olarak kabul edilebilirler. Çünkü, ister araştırma ve üniversite, ister okul ve halk kütüphaneleri şeklinde olsun, bunların hepsi de, insanoğlunun yeryüzünde mevcut hazinelerin en mükemmeliyle yani hemcinslerinin verdiği fikir mahsülleriyle temasını sağlayan temel kurumlardandır”. Bir anlamda “toplumsallaşma süreci içinde kütüphane, toplumsal yaşamın gerekli kıldığı bir iletişim aracı olarak karşımıza çıkar” (Çakın, 1986, s. 9). Özde “kütüphane, bir kültür kurumudur. O, kültür için zorunludur. Kütüphane bireyin ve toplumun kültürel nitelik kazanmasına katkıda bulunarak onları özgürleştirir” (Yılmaz, 2009, s. VI). Büyük zorluklar karşısında, bireyi özgürleştirici ve demokratik toplumun bilgilendirme araçları olmak kütüphanelerin vizyonunun doğasında vardır. Kütüphanelerin altın çağı, mevcut entelektüel teknolojiyle yaşanmaktadır ve kütüphanelerin misyonu öncelikli olarak bu teknolojiyle iletilebilmektedir. Dijital kaynaklara erişimi güçlendirmek, ortak dijital malzemeleri korumak ve demokratik öğrenmeyi sağlamak ancak uygun bilgi sistemlerinin gerçekleştirilmesiyle olanaklıdır (Bennett, 2001, s. 256).

“İlerleme yolundaki en önemli şey, tek bir akıl olarak çalışabilmemiz için insanlar arasındaki sınırları yıkmaktır” (Senge ve diğerleri, 2007, s. 214). H.G. Wells 1938 tarihli *World Brain* (Dünya Beyni) kitabında; insanlığın tüm hafızasının her birey için erişilebilir olacağı öngörüsünde bulunmaktadır (Dyson, 2013, s. 108). Bilginin birlikteliğinin ve bütünlüğünün doğuracağı enerji ve gücü önemseyen bu yaklaşım; evrensel, toplumsal ve kültürel bir kazanımı da önceliklendirmektedir. Bilindiği gibi “kütüphaneler olmasa, kültürel geçmişimizi hatırlamamız pek mümkün olmazdı” (Telli, 2015, s. 3). “Kültürel miras kurumu olarak kütüphaneler binlerce yıllık kültürel miras ürünlerini koruma ve gelecek kuşaklara aktarma görevini de yerine getirirler” (Tonta, 2009, s. 757). Dolayısıyla kütüphaneler, “kültürün evrimi ile direkt olarak ilgilidir. Eğer bugün kendimizden önceki kuşakların yazılı ve basılı olan bilgilerine ulaşıyor, değerlendiriyor ve bunlara yenilerini de katarak toplumsal aşamalarda bulunabiliyorsak, bunu büyük ölçüde bilgilerin birikim ve iletim merkezleri olan kütüphanelere borçluyuz” (Çakın, 1986, s. 11). Kütüphaneler, “kitap okunan yerler olmaktan başka bilgiye dayalı toplumsallaşmanın, enformasyon ve fikir alışverişi yapmanın mekânları, bilginlik merkezleri oldular” (Burke, 2001, s. 56). Şüphesiz kültürün perspektifi ve serüveninde kütüphane oldukça önemlidir. “Kütüphanenin temel işlevlerinden birisi de, bilginin geçmişten ve günümüzden alınıp geleceğe taşınmasıdır” (Kurulgan, 2013, s. 474). Unutmamak gerekir ki

“kütüphaneler, insanlığın en büyük meşguliyetinin tarım olduğu dönemde doğmuştur. Rönesans ve baskının icadıyla bir canlanma yaşamıştır. Sanayi devriminin bir dizi buluşuyla hızla gelişmeye başlamış ve süreci mekanikleştirmiştir” (Witten, Bainbridge ve Nichols, 2013, s. 9). Yeni teknolojilerin gelişmesi, yeni bilgi kaynaklarının ortaya çıkması, kütüphaneleri de bu gelişime uymaya zorlamıştır. Bu nedenle kütüphanelerde bilgi kaynaklarının denetimi ve hizmete sunulmasında farklı yöntem ve işlemlerin geliştirilmesi gerekmiştir (Atılğan, 1998, s. 51). Bir diğer anlatımla “bizim bildiğimiz türde kütüphaneler artık tükenmektedir. Bundan sonra sahip olmamız gereken kütüphaneler duvarsız ve salonsuz, sıra sıra rafsız kütüphanelerdir” (Halman, 1995, s. 379).

Kütüphaneleri önemseyen ve bilginin değerli olduğunu savunan Vancouver Bildirgesi’ne (Tonta, 2012, s. 793) göre; entelektüel teknolojiler, bilgi üretme ve kullanma açısından daha önce örneği görülmemiş araçlar sunmakta ve toplumların bin yıl hedeflerini destekleme açısından önemli görülmektedir. Dijital çağda dünya belleğinin oluşturulması adına dijital bilgi kaynaklarının daha iyi yönetilmesi ve daha sıkı işbirliğinin sağlanması gerekmektedir. Bilgi ekonomisi kapsamında dijital teknolojiden mümkün olan en yüksek faydayı almak tartışmasız olarak kütüphanelerin bu altın çağdaki ilk büyük meydan okumasıdır (Bennett, 2001, s. 257). Geleneksel kütüphanelerden dijital kütüphanelere geçiş hem bir meydan okuma hem de bir fırsat olarak değerlendirilmektedir (Tonta, 2009, s. 750). Belirtmek gerekir ki “dijital kütüphanelerin ilk on yıl başlangıcında bir dizi isim dijital kütüphane olarak anılmıştır: elektronik kütüphane, sanal kütüphane, duvarsız kütüphane. Ancak araştırma ve uygulama için faaliyet ve finansmanın ilk on yılda patlaması dijital kütüphane veya dijital kütüphaneler cümlelerinin yayılmasına yol açmıştır” (Calhoun, 2014, s. 19) görünmektedir. Duvarsız kütüphane vurgusuyla belirip dijitalleşen kütüphaneler, şimdi araştırma kaynakları için dijitalleştirme ve keşif içermektedir; ayrıca yazarlar için atıf ve etki desteği sağlamakta, dijital becerileri teşvik etmekte, araştırma verilerinin yönetim stratejilerini geliştirmekte, araştırma ölçümlerini ve araştırma sonuçlarını yönetmekte, dijital koruma, dijital depolama, dijital yayıncılık ve açık erişim sağlamaktadır (Thomas ve Johnson, 2015, s. 197).

Kültürel mirasın kayıt altına alınması ve korunması; bilgi kaynaklarının yedeklenmesi ve/veya bu kaynaklara çoklu erişimin sağlanması; fiziki ortamda bulunan ve kullanıcıya ulaşamayan milyonlarca bilginin kullanıma sunulması; dijital nesnenin bütünlüğünün korunması ve değişen teknoloji karşısında kaynakların gösteriminin, erişiminin ve kullanımının gerçekleşmesi kütüphaneleri dijitalleştirmenin başlıca amaç ve/veya hedefleri olarak açıklanmaktadır (Yılmaz, 2011, ss. 118-119). “Kütüphanelerin dijital hâle gelmesiyle, birçok bilgiye daha kapsamlı ve hızlı şekilde ulaşmak ve bu bilgileri kullanarak yeni yollar açmak mümkün hâle geldi” (Telli, 2015, s. 3) denilmektedir. Öte yandan dijital kütüphanelerin geleneksel kütüphaneye görece yarattığı fırsatlar ise şöyle değerlendirilmektedir (Gençer, Tunahoğlu ve Köksal, 2007, s. 3):

- Arama ve tarama becerileri gelişmiştir.
- Yapısal ve hızlı bir biçimde içeriğe ulaşma olanağı vardır.
- Eserlerin çoğaltılabilirlik ve korunabilirlik imkânları artmıştır.
- Belli bir kaynağa birden fazla kişinin aynı anda ulaşımı mümkündür.
- Günün her saati ve haftanın her günü kaynak erişim olanağı doğmuştur.
- Organizasyonlar aralarında ağ kurarak kaynak entegrasyonu sağlayabilmektedir.
- Erişim, internetin sağladığı olanaklar kapsamında merkezi ve coğrafi kısıtlı olmaktan kurtulmuştur.

“Bir dijital kütüphane basit bir dijitalleştirilmiş kütüphane olmadığı gibi bilgi ile ilgili yeni yollar hakkındaki -koruma, toplama, düzenleme, yayınlama ve erişme- mevcut yapıları ortadan kaldırmak değildir” (Witten, Bainbridge ve Nichols, 2013, s. 7). Dijital kütüphaneler (Calhoun, 2014, s. 18):

- 1) “Birçok farklı disiplinden gelen katılımcıların uygulama ve araştırma alanı olarak en başta bilgisayar, bilgi ve kütüphane bilimleri ile yayıncılık, kültürel miras sektörü ve eğitim alanlarından oluşmaktadır.
- 2) Genellikle mevcut açık sistemler ve hizmetlerle; i-) bilgi ve kültür ilerlemesini desteklemekte, ii-) dijital içeriğin derme yönetimini tanımlanmış toplulukların ihtiyaçlarını karşılamak için tasarlamakta, iii-) genellikle ilk olarak bilgisayarla ortaya çıkan bir mimari kullanmakta; kütüphane ve bilgi bilimi alanının kaynak tanımlayıcıları ile kullanıcı arayüzlerini destekleyen mekanizmalarla bilgi hizmetleri sunmaktadır”.

Dijital kütüphane elektronik formdaki kültürel, entelektüel ve sosyal çalışmaların farklı kopyalama ve düzenleme stratejileri kullanmak suretiyle oluşturulan her türlü ve her türden bilgi kümelerinin bir bütünlük içerisinde, uzun süreli ve uzaktan erişimli elektronik bilgi merkezleri biçimindedir (Kurulgan, 2013, s. 477). Ulusal Bilim Vakfı’na (Karataş Ateş, 2015, s. 566) göre “dijital kütüphane, bilginin üretilmesi, araştırılması ve kullanılması amaçlarına yönelik bir dizi teknik yetenek ve güç sergileyen elektronik kaynaklar grubu” olarak da tanımlanmaktadır. Genelgeçer anlamda dijital kütüphane; bir dizi karmaşık ağ hizmetine dayalı, tipik olarak faaliyetini bilgi teknolojisi çerçevesinde oluşturan, işbirlikçi ilişkilerin gerekli ve önemli olduğu güncel bilgi manzarasıdır. Bilginin düzenlenmesi, yönetilmesi ve erişime sunulması teknik gereksinimlerin kesin doğasına bağlıken, bilgi kaldırıcını hem fiziksel hem de elektronik bilgi yükseltmektedir (Dahl, Banerjee ve Spalti, 2006, s. 179). Özetle geleneksel/konvansiyonel kütüphane anlayışına karşın organizasyonların “başarı şansı, ortamın özelliklerini ne kadar çok kazanabilirlerse o kadar artar” (Martin, 1997, s. 19) ilkesi bağlamında yeni ortamın yeni bir yaşam alanı demektir; dijital kütüphane.

Subaşıoğlu’na (2001, s. 48) göre; “kütüphaneler yüzyıllardır varlıklarını sürdürmektedir, kütüphanelerin toplumsal rolleri ve uygulamaları birçok uygarlıktan ve iletişim biçiminden geçerek oluşmuştur. Bilgisayar ağlarının ve dijital ortamların gelişmesiyle kütüphaneler, içinde buldukları yeni ortama uyum sağlamak için değişeceklerdir”. Kaçınılmaz olan bu gerçeklikle beraber kütüphaneler, dijital ortamda kendi sınırlarını aşabilme yetisine sahip olurken, daha etkileşimli ve bütünlük yapılarıyla yeni nesil kütüphaneler olarak belirmektedir. Küçük ve Soydal’a (2003, s. 122) göre; “dijital ortamda bilginin çok daha rahat depolanması, paylaşılması, ekonomik oluşu ve bilgiye daha hızlı erişimin mümkün olmasının yanı sıra değişen kullanıcı gereksinimleri bu seçimde etkilidir. Tüm bu etkenler, mekân ve zamandan bağımsız olarak hizmet veren dijital kütüphanelerin ortaya çıkışını hızlandırmıştır”. Özde, “dijital teknoloji, yakınsama ve entegrasyon olanaklarını artırmaktadır” (Creeber ve Martin, 2011, s. 5). Dijital bir kütüphane; bilgi odaklı, entelektüel teknoloji destekli, dijital platforma sahip, dijital formatta yer alan, bağlantılılık sayesinde bilgi kaynaklarını ve araçlarını ilişki/iletişim/işbirliği içinde birleştiren ve işleten ayrıca zaman ve uzam bağımsızlığında kültürün dinamik yüzüdür. Lesk’e (2005, s. 2) göre dijital kütüphanede; herhangi bir bilgi kolayca aranabilir, tüm dünyada erişilebilir ve hatasız kopyalanabilir. En önemlisi de dijital kütüphaneler, aktif erişilebilir/ulaşılabilir bilgisel hizmet düzeyi sağlayabilmektedir. Bundan dolayı dijital kütüphaneler giderek yaygınlaşmaktadır. Dijital kütüphaneler (Bawden ve Rowlands, 1999, ss. 182-185; Subaşıoğlu, 2001, s. 46):

- “Tek bir varlık değildir.
- Çok çeşitli kütüphane, bilgi kaynaklarıyla bağlantı kurabilmek için teknolojiye gereksinim duyar, dijital kütüphaneler teknolojiye dayalıdır.
- Dijital kütüphanelerde amaç, evrensel erişimdir.
- Dijital formattaki bilginin en büyük avantajı, hemen paylaşılabilmesi ve düşük bir ücret karşılığında kolaylıkla erişilebilmesidir”.

Dijital kütüphanelerin oluşumunda emeği geçenlerin, dijital kütüphanelerin doğasına yönelik çeşitli bakış açıları vardır. Buna göre dijital kütüphaneler (Calhoun, 2014, s. 19):

- “Geleneksel kütüphanelerin bilgisayarlaşmasıdır (genel olarak insanlar),
- Bilgi kaynaklarının yeni türleri ile yeni bir biçimde kütüphane işlevlerini yerine getirmek için kullanılmasıdır (kütüphaneciler),
- Yenilik ve ücreti arttırıcı bir dizi yeni yöntemin oluşması veya üyelik tabanlı dizinleme, tam metin depolar ve hiperlink sistemleridir (yayıncılar, çevrimiçi bilgi hizmetleri, profesyonel toplumlar, dizinleme hizmetleri),
- Dağıtık metin tabanlı bilgi sistemidir (bilgisayar ve bilgi bilim adamları),
- Dağıtık bilgi hizmetleri dermesidir (bilgisayar ve bilgi bilim adamları),
- Birleşik bilgilerin, dağıtılmış alanıdır (bilgisayar ve bilgi bilim adamları),
- Ağa bağlı çoklu ortam bilgi sistemidir (bilgisayar ve bilgi bilim adamları),
- İnsanların bilgi paylaşma ve yeni bilgi üretme işbirliğini sağlayan alandır (işbirliği teknolojileri üzerine çalışanlar),
- Formel ve informel (resmi ve resmi olmayan) eğitim ve öğretim için destektir (eğitimciler)”.

Şüphesiz “teknolojik gelişmelerin etkisiyle büyük değişikliklere uğrayan kütüphanelerin, geleneksel hizmet anlayışları da değişmiştir. Kendi dermesine dayalı hizmet anlayışı, sistem ve ağlarla diğer bilgi merkezlerine bağlanarak, kendisinin sahip olmadığı bilgi kaynaklarını da kullanıcıya sunmak olarak değişmiştir” (Kakırman, 2001, s. 175). Dijital kütüphane “dermenin seçimi, organizasyonu ve bakımı için erişim ve bağlantı yöntemleriyle birlikte metin, video ve ses içeren, dijital nesnelere odaklanmış bir derlemdir” (Witten, Bainbridge ve Nichols, 2013, s. 7). Öte yandan “dijital kütüphane, dijitalleştirilmiş ve düzenlenmiş bilgi koleksiyonları ile geleneksel gücüne sahiptir” (Lesk, 2005, s. 2). Teknolojik yetisi güçlü kütüphaneler giderek elektronik bilgi kaynaklarını ve bilgi fonksiyonlarını ön plana taşımıştır. “Elektronik bilgi kaynakları, yapıları gereği dinamik ve değişkendir” (Aldemir ve Oğuz, 2006, s. 286).

“Dijital kütüphaneler temelde, dijital materyallere dayalı hizmetleri sunarlar ve iki tür bilgi kaynağını da içerebilirler. Bunlar: 1-) Dijital olarak doğmuş, orijinali dijital olan kaynaklardır. 2-) Geleneksel bilgi kaynaklarının format dönüşümü ile dijital ortama kaydedilmiş kaynaklardır. Her iki kaynak türü de aynı erişim ve yönetim gereklerine sahiptir” (Subaşıoğlu, 2001, s. 50). Chakraborty’e (2010, s. 127) göre; “kişiselleştirilmiş ve etkileşimli çevrimiçi ortamların artışına rağmen çoğu dijital kütüphane derme-merkezli hizmet modeli olarak geleneksel bir çalışmaya işaret etmektedir”. Özellikle belirtmek gerekir ki “dijital kütüphanelerin tanımlamalarında dijital koleksiyonlarla ilgili iki değişik görüş vardır. Bazı araştırmacılar dijital kütüphanelerde hem dijital koleksiyonun hem de geleneksel kaynakların olabileceğini belirtmişlerdir. Dijital ve karma kütüphanelerin birçok özelliği ortaktır. Birçok dijital kütüphane daha önce kurulmuş bir kütüphanenin temelinde işe başlamıştır ve mevcut geleneksel kütüphanelerin yapısından uzak değildir” (Afzali, 2008, s. 274). Bu bağlamda “dijital kütüphaneler, bilginin üretilmesi, araştırılması ve kullanılması amaçlarına yönelik bir dizi teknik yetenek ve güç sergileyen elektronik kaynaklar grubudur. Bu anlamda dijital kütüphaneler, herhangi bir ortamdaki (metin, görüntü, ses, statik ve dinamik görüntüler vb.) dijital verileri kullanan, yöneten ve dağıtmık ağlarda yer alan bilgi depolama ve erişim sistemlerinin uzatılmış ve genişletilmiş biçimi olarak değerlendirilebilir” (Subaşıoğlu, 2001, s. 52). Geline son noktada dijital kütüphanelerin; artık hızlı hareket eden, kaotik/düzensiz bir bilgi alanı bulunan, sosyal bir ağ olduğu gerçeğiyle karşı karşıyayız. Bu bağlamda dijital kütüphane; benimsenen bir aciliyet hâline gelmektedir. Ayrıca dijital kütüphane, genel olarak kütüphaneler için sosyal ağı kucaklayan katılım ilkesini savunmaktadır (Calhoun, 2014, s. 212). “Dijital kütüphane; özel bir teknolojik uzmanlığa dayalı olan, bilgi yönetimi ve bilgi teknolojileri becerilerini kaynaştıran, kütüphaneciliğin tarihi rolü ile uyumlu olan tümlevidir/birleştircidir” (Dahl, Banerjee ve Spalti, 2006, s. 6). “Geleneksel kütüphanelerde kaynak merkezli bir yaklaşımla hizmet sunulurken, dijital kütüphanelerde ilişki merkezli bir yaklaşımla yeğlenmesi gerekmektedir” (Lagoze, 2000; Tonta, 2009, s. 750).

“Dijital kütüphanelerin oluşmasının temel nedenlerinden biri, bilginin yayılmasının eskiye göre daha iyi olacağına olan inançtır. Geleneksel kütüphaneler toplumun önemli bir parçası olmakla birlikte, bilgi erişim açısından mükemmel değildirler. Bilgisayarlar ve bilgi ağları, insanların iletişim kurma yollarını ve bilgi erişim yöntemlerini değiştirmiş ve dijital kütüphanelere karşı duyulan ilgiyi artırmıştır” (Küçük ve Soydal, 2003, s. 123). İşte bu bağlamda “dijital kütüphaneler kullanıcılardan oluşan bir topluluk adına oluşturulurlar, derlenirler ve düzenlenirler ve bu kütüphanelerin işlevsel güçleri, söz konusu topluluğun bilgi gereksinim ve kullanımına destek sağlar. Bu kütüphaneler, birbirleriyle etkileşen, veri, bilgi ve bilgi kaynaklarını ve sistemlerini kullanan bireylerden, gruplardan oluşan toplulukların bir bileşeni durumundadır. Bu bakımdan dijital kütüphaneler, çeşitli bilgi kurumlarının bir uzantısı, geliştirilmesidir ve onlarla bütünleşik bir sistemdir” (Subaşıoğlu, 2001, ss. 50-51). Dijital kütüphanelerin pratik işlevlerini inceleyen Telli’ye (2015, s. 2) göre “dijital kütüphaneler internet içeriğini daha somut hâle getirebilir ve hem siyasi, hem kültürel yaşamımıza katkıda bulunabilir”. Ayrıca “bilgiyi sağlayan bir kurum olarak kütüphane, kültürü üreten insan akıl, zekâ ve ruhunun bilgi aracılığıyla işlenmesini, üretken duruma gelmesini sağlayarak kültürel bir işlev görür” (Yılmaz, 2009, s. 64). Bir diğer ifadeyle kütüphanenin niteliksel ve biçimsel değişimi/dönüşümü, bilginin nosyonlarının ve rasyonelliğinin artmasına bağlı kalarak kültürün dinamiklerinde şekillenmektedir. Dijital kütüphane; zaman ve uzamdan bağımsız olarak bilgiyi en doğru, en hızlı ve en kolay şekilde erişilebilir kılmaya çalışır. Bu bağlamda örnek vermek gerekirse UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization - Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu) ve LOC (The Library of Congress - Amerika Birleşik Devletleri Kongre Kütüphanesi) ortaklığında gerçekleştirilen Dünya Dijital Kütüphanesi; uluslararası ve kültürlerarası anlayışı teşvik etmek, kültürel içeriğin kalitesini ve çeşitliliğini arttırmak için tasarlanmış bir girişimdir. Dünyanın belleğini erişilebilir kılmak ve korumak amacıyla kurulan bu ortaklık dünyanın dört bir yanından gelen kültürel hazineleri, evrensel erişime sunmayı amaçlamaktadır (UNESCO, 2007). Bir anlamda “daha fazla dijitalleştirilmiş içerik, daha çok kümelenmiş içerik, daha iyi sistemlerle içeriğin keşfi ve aranması, dijital kütüphane sistemlerinde bilgi arayanların giderek artan katılımcı rolü ve dijital kütüphane sistemlerinin daha iyi birlikte çalışabilirliği” (Dahl, Banerjee ve Spalti, 2006, s. 178) dijital kütüphane entegrasyonunun geleceğini vurgulamaktadır.

Dijital kütüphane; geleneksel kütüphane yaklaşımına ve alışılan hizmet paylaşımına paralel bir koşutluk gösterse de aynı zamanda daha katılımcı, yarıcı ve yenilikçi olarak değerlendirilebilir. Bu bağlamda dijital kütüphane teknik ve/veya teknolojik oluşumun ötesinde bir bilgisel eylemdir. Calhoun’a (2014, s. 256) göre; “çoğu dijital kütüphane, geleneksel derme-merkezli hizmet modelinde çalışmaya devam etmektedir. Değişim, özellikle bilimsel uygulama ve normlar alanında geleneğin kökleri derin olduğu için zor olmaktadır. Kütüphaneler ve dijital kütüphaneler, bir toplum için gereklidir ve sosyal ağ egemen güçtür”. Dijital kütüphane “bilgiye efektif ulaşım imkânı sağlayan, işbirlikçi bir ağda operasyonunu gerçekleştiren, sosyal bir hizmettir” (Gençer, Tunalıoğlu ve Köksal, 2007, s. 3) ve kültürel bir gerçekliktir. Bu yeni yaklaşım toplulukların/kitlelerin bilgeliği için gereksinim duyulan fikir çeşitliliği, bilgide bağımsızlık, küresel-yerel bilgiler üzerinde uzmanlaşabilme ve bunları kullanabilme, bireysel ve toplumsal kümelenmeleri oluşturabilme koşullarını da desteklemektedir (Surowiecki, 2009, s. 29).

Geniş kapsamlı toplumsal duyuş, düşünüş ve duruşa sahip olan bir organizasyon olarak dijital kütüphaneler; düzenli ve devamlı bilginin birliğini oluşturarak kültür sürecinde kolektif ve kümülatif bilgi varlıkları olmaktadır. Bu bağlamda “kütüphane kurumu, gereksinim duyulan bilgiyi sağlayarak insanın yetiştirilmesi, işlenmesi ve eğitilmesi, yani kültürel varlık durumuna getirilmesinde doğrudan ve/veya dolaylı rol oynar” (Yılmaz, 2009, s. 63). “Dijital kütüphaneler, bilgi ve kültür peşinde ilerlemek için güçlü bir etmen olmaya devam etmektedir” (Calhoun, 2014, s. 256). “Topluma kütüphanelerin faydaları oldukça büyüktür, bunu ölçmek zor değildir. Dijital kütüphaneler bu yararları oldukça arttırabilir niteliktedir” (Lesk, 2005, s. 382). Bunun yanı sıra

dijital kütüphaneler; dijital kültür sürecinde, küresel bilme ve/veya kitlesel bilgelik oluşumunun etkinlik/etkililik yeteneğidir. Üstelik “teknolojik güç ve bilgelik arasında büyüyen mesafe sadece teknolojik gelişimden değil, daha fazla bütünleştirici insan gelişimiyle etkileşim biçiminden kaynaklanıyor” (Senge ve diğerleri, 2007, s. 233) görünmektedir. McLuhan’a (1965, s. 3; Gleick, 2014, s. 368) göre; “merkez sınır sistemimizi küresel düzeyde bir kucaklama gerçekleştirecek biçimde genişlettik, böylelikle gezegenimiz açısından hem uzamı hem de zamanı ortadan kaldırdık. Hâlâ insanoğlunun genişlemesinin son evresine -yaratıcı bilme sürecinin elbirliğiyle ve kolektif biçimde tüm insan toplumuna yayılacağı teknolojik bilinç simülasyonuna- doğru yaklaşıyoruz”. Kısacası, dijital çağda kütüphane kendi medyasını yenileyerek, dönüşen dijital ivmesinde taşıyıcı olma özelliğini sürdürülebilir kılmaktadır. Bilginin doğrusallığı değişmemekle birlikte, üç boyutlu bilgi giderek tek boyutlu olmaktadır. Bilginin ve toplumun enerjisi artmakta, özgürlüğü genişlemekte, zamansal niteliği ve niceliği değer kazanmaktadır. Dijital kütüphane giderek anonimleşmekte, kitlesel bir özelliğe bürünmektedir.

Sonuç

Kültür, yaşamsal varoluşların kapsayıcılığında insanın/insanlığın tanımlayıcısı, tamamlayıcısı ve tanıtıcısıdır. Kültür, “insanın gelişiminin anlatımı (hatta eşanlamı) olmaktadır” (Majuyev, 1998, s. 168). Kültür, sözcük olarak kırsal emek vurgusunda oluşum gösterse de bilgi, akıl, zekâ, olgu, erk ve yetilerle yaşam bulmaktadır. Kültürün; duyuş, düşünüş ve yaşayış açısından betimleyici ve değerlendirmesi bilimsel öze dayanmaktadır. Kültürü bilgiden, bilgiyi de kültürden ayırmak olanaksız olduğu içindir ki hem kültür hem de bilgi kendi tarihselliğinde ve toplumsallığında özgül ve özgün kalabilmektedir. Bir diğer ifadeyle, insan eliyle üretilmiş olan kültür ve bilgi aynı zamanda kendi iç içe geçmişliğinde insanları/toplumları yeniden biçimlendirebilmekte, yaşatabilmektedir. Özde kültür; bir bilgi toplamıdır ve bilgi; bir kültür üreticisidir.

Belirtmek gerekir ki kültürün insanlığın ortak duyuşu/duruşu olarak algılanması yine insanlığın geçmişten bugüne taşınan bilimsel sürekliliğinde yatmaktadır. Bir kuşaktan diğerine aktarılan her kültürel sistem içerisinde görülmektedir ki sahip olunan güç/erk, aktarılan, erişilen ve/veya edinilen bilginin kontrolü ile yönetimine dayanmaktadır. Bu bağlamda kültür sadece bir aktif iletişim, karşılıklı etkileşim ve ortak idealler ortamı olmanın çok ötesinde, bilimsel eylemin dolaşım sistemi demektir. Organik bir tabiatın en değerli ürünü olan bilgi, kırsal emeğin ifadesi olan kültürde kendi ekosistemini devam ettirmektedir. Elbette, bilgiden evrensel boyutta yararlanma anlayışını geliştiren teknoloji olduğu açıktır. Bilgiye dair kullanılan ilk aletten, bilginin üretim ve erişim sürecini yeniden biçimlendiren entelektüel teknolojilere kadar bilgi, her defasında yeniden kimlik kazanmakta yeni benlik edinmektedir.

Entelektüel teknolojiler, bilgiye erişimde zaman ve uzam sınırlamasını ortadan kaldırmakla birlikte bilgiye hızla/doğrudan erişim olanağı getirmektedir. Geliştirilen ve kullanılan her yeni entelektüel teknoloji, bilgiyi daha verimli, daha aktif, daha yüksek düzeyde kullanılabilir kılmakla birlikte kültürü de dijitalleştirmektedir. Bilimsel ve bireysel teknolojiler, özünde kültürün doğasını da etkilemektedir. Dijital kültür sayesinde bilgi, enerjiye dönüşmekte ve aktif büyüme potansiyeli yakalamaktadır. Dijital kültür, bilginin yersiz-yurtsuzlaşmasına katkıda bulunduğu gibi aynı zamanda bilgiye yerçekimsiz ortamda yaşama olanağı da kazandırmaktadır. Dijital kültürde; bilginin güç olarak kabul edilişi, bilginin dağıtımına ve paylaşımına evrilmiş durumdadır. Dijital kültürün dinamik sürecinde insanlar ve toplumlar çok daha fazla bilgi paylaştıkça/dağıttıkça daha güçlü olmaktadır. Dijital kültürü oluşturan/olumlayan teknolojiler; herkesin bilgi gereksinimini karşılamaya yardımcı olurken aynı zamanda herkesin bilgi potansiyelinden yararlanma yeteneğine de sahiptir. Dijital kültürün, bir araya gelmeleri destekleyen teknolojisinin şimdi-burada durumu bireyin/bilginin anlamını ve alanını ortaya koymaktadır. Bireyi/bilgiyi kullandığı teknolojiden tanıyan/anlamlandıran bu kültür yapısının itkisini şüphesiz daha fazla katılımcı ve daha kişisel

bilgi paylaşımları oluşturmaktadır. Dijital kültürün izci ve takipçi doğasında her şeyin bir yeri ve önemi vardır. Bilginin en hızlı ve heyecan verici eşzamanlılık, etkileşimlilik ve paralellik dönemi yaşanmaktadır. Dolayısıyla dijital dünyanın dijital kültüründe “evren bir bilgisayar olsaydı eğer, belleğine erişmek için hâlâ çırpınıyor olurduk. Bir kütüphane olsaydı, rafsız bir kütüphane olurdu” (Gleick, 2014, s. 337).

Değişen toplumsal koşullara ve gelişen teknolojik araçlara karşın görülmektedir ki canlı bir organizasyon olan kütüphanenin, bilgiye erişim sağlama asal ilkesinde bir değişiklik yaşanmamaktadır. Ancak hemen belirtmek gerekir ki değişimi yaratan; bilginin paylaşım ve erişim yöntemlerindeki yeniliktir. Dijital formattaki bilgiler, entelektüel teknolojiler yardımıyla niceliksel ve niteliksel artışlarını sürdürmektedir. Dijital kütüphaneyi ortaya çıkaran; entelektüel teknolojiler yardımıyla oluşturulan ve dijitalleşen bilgilerin erişimini sağlama gereksinimidir. Özde dijital kütüphane; zaman ve uzamdan bağımsız olarak dijital bilgilerin edinilmesi, anlamlandırılması, sunulması, bütünlüklerinin korunması ve yaşayabilir kılınması için faaliyet göstermektedir. “Dijital kütüphanelerin ilk 20 yılının öncü ve yaratıcı ruhu, kütüphanelerin dijital geleceği açısından bir sonraki büyük vizyonun yaratılması için bir başlangıç noktası oluşturmaktadır” (Calhoun, 2014, s. 256). Dijital kütüphane, insanın/insanlığın toplumsal bilgi varlıklarının geçerliliğini sağlayarak ve gerçekliğini oluşturarak dijital kültürle etkileşim içerisindedir. Bir diğer ifadeyle dijital kütüphane; etrafta bulunan küçük dijital bilgi hücrelerinden beslenerek bilgi toplumunun büyütülmesinde rol oynayarak dijital kültürün de geliştirilmesine katkıda bulunmaktadır. Küresel bilme ve kitlesel bilgelik açısından etkin ve etkili varoluşun yeni yüzü dijital kütüphanelerdir. Dijital kütüphaneler; dijital yaşam içerisinde üretilen bilgileri sistemli bir bütünlük içerisinde yeniden edinerek ve kullanıma sunarak dijital kültürün hem parçası hem de planlayıcısı olmaktadır.

Kaynakça

- Afzali, M. (2008). Karma kütüphane: dijital ve geleneksel kütüphanelerin odak noktası. *Türk Kütüphaneciliği*, 22(3), 266-278.
- Aldemir, A. ve Oğuz, E. S. (2006). Sayısal (dijital) kültürün korunması: web arşivleme. *Türk Kütüphaneciliği*, 20(3), 283-312.
- Arkon, C. (2006). 2000 yılına giderken kültür varlıklarının korunması. M. Bağdatlı (Yay. haz.). *I. Ulusal Kültür Kongresi: Demokrasi Kültürü ve Globalleşme, 3-5 Kasım 1997, İzmir* içinde (s. 145-154). (2. bs.). İstanbul: İstanbul Kültür Sanat Vakfı.
- Arthur, W. B. (2013). Teknoloji evrilir mi? (F. İyidoğan, Çev.). J. Brockman (Ed.). *Kültür: önde gelen bilim insanları toplum, sanat, iktidar ve teknolojiyi tartışıyor* içinde (s. 228-245). İstanbul: Alfa Basım Yayım.
- Atılğan, D. (1998). Üçüncü bin yıla girerken kütüphanelerimiz. *Türk Kütüphaneciliği*, 12(1), 47-53.
- Bawden, D. ve Rowlands, I. (1999). Digital libraries: assumptions and concepts. *Libri*, 49(4), 181-191.
- Bennett, S. (2001). The golden age of libraries. *The Journal of Academic Librarianship*, 27(4), 256-259.
- Billington, R., Strawbridge, S., Greensides, L. ve Fitzsimons, A. (2010). ‘Kültür’ü tanımlamak. (G. Altaylar, Çev.). A. Giddens (Ed.). *Sosyoloji: başlangıç okumaları* içinde (s. 33-39). (2. bs.). İstanbul: Say Yayınları.
- Bozkurt, A. (2014). Ağ toplumu ve bilgi. *Türk Kütüphaneciliği*, 28(4), 510-525.
- Brockman, J. (2013). Giriş. (F. İyidoğan, Çev.). J. Brockman (Ed.). *Kültür: önde gelen bilim insanları toplum, sanat, iktidar ve teknolojiyi tartışıyor* içinde (s. 7-17). İstanbul: Alfa Basım Yayım.
- Brockman, J. (2015). *Üçüncü kültür: bilimsel devrimin ötesi*. (Y. Türedi, Çev.). İstanbul: Alfa Basım Yayım.
- Burke, P. (2001). *Gutenberg’den Diderot’ya bilginin toplumsal tarihi*. (M. Tunçay, Çev.). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Burke, P. (2008). *Kültür tarihi*. (M. Tunçay, Çev.). (2. bs.). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Burke, P. (2013). *Bilginin toplumsal tarihi II: Encyclopedie’den Wikipedia’ya*. (M. Tunçay, Çev.). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

- Calhoun, K. (2014). *Exploring digital libraries: foundations, practice, prospects*. Chicago: Neal-Schuman.
- Chakraborty, A. K. (2010). Web 2.0 and social web approaches to digital libraries. T. Ashraf, J. Sharma ve P. A. Gulati (Ed.). *Developing sustainable digital libraries: socio-technical perspectives* içinde (s. 108-132). Hershey: IGI Global.
- Chatfield, T. (2013). *Dijital çağa nasıl uyum sağlarız*. (L. Konca, Çev.). İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Creeber, G. ve Martin, R. (2011). *Digital cultures*. Berkshire: Open University Press & McGraw-Hill Education.
- Cunbur, M. (1981). Atatürk'e göre bilim, kültür, kitap ve kütüphane. *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, 30(3), 119-127.
- Çakın, İ. (1986). Kütüphanenin toplumsal konumu ve işlevleri. *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, 35(1), 8-16.
- Dahl, M., Banerjee, K. ve Spalti, M. (2006). *Digital libraries: integrating content and systems*. Oxford: Chandos Publishing.
- Davenport, T. H. ve Beck, J. C. (2010). *Dikkat ekonomisi*. (S. Diktaş, Çev.). İstanbul: Optimist Yayınları.
- Dollot, L. (1994). *Kitle kültürü ve bireysel kültür*. (Ö. Nudralı, Çev.). (2. bs.). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Dutton, W. H. (2010). Sanal örgüt. (G. Altaylar, Çev.). A. Giddens (Ed.). *Sosyoloji: başlangıç okumaları* içinde (s. 348-352). (2. bs.). İstanbul: Say Yayınları.
- Dyson, G. (2013). Turing'in katedrali. (F. İyidoğan, Çev.). J. Brockman (Ed.). *Kültür: önde gelen bilim insanları toplum, sanat, iktidar ve teknolojiyi tartışıyor* içinde (s. 101-110). İstanbul: Alfa Basım Yayım.
- Eagleton, T. (2011). *Kültür yorumları*. (Ö. Çelik, Çev.). (2. bs.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Eczacıbaşı, Ş. (2006). Açılış konuşmaları. M. Bağdatlı (Yay. haz.). *I. Ulusal Kültür Kongresi: Demokrasi Kültürü ve Globalleşme, 3-5 Kasım 1997, İzmir* içinde (s. 11-12). (2. bs.). İstanbul: İstanbul Kültür Sanat Vakfı.
- Eno, B. (2013). Büyük kültür teorisi. (F. İyidoğan, Çev.). J. Brockman (Ed.). *Kültür: önde gelen bilim insanları toplum, sanat, iktidar ve teknolojiyi tartışıyor* içinde (s. 74-85). İstanbul: Alfa Basım Yayım.
- Ersoy, O. (1961). Kütüphanelerin çağımızdaki önemi. *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, 10(1/2), 2-8.
- Esin, U. (2006). Barış kültürü yılı. M. Bağdatlı (Yay. haz.). *II. Kültür Kongresi: Barış Kültürü, 16-18 Ekim 2000, İzmir* içinde (s. 73-78). (2. bs.). İstanbul: İstanbul Kültür Sanat Vakfı.
- Foreman, R. (2013). İnternet çağı insanları ya da 'Tanrılar kafamın içinde'. (F. İyidoğan, Çev.). J. Brockman (Ed.). *Kültür: önde gelen bilim insanları toplum, sanat, iktidar ve teknolojiyi tartışıyor* içinde (s. 262-264). İstanbul: Alfa Basım Yayım.
- Gans, H. J. (2014). *Popüler kültür ve yüksek kültür*. (E. Onaran İncirlioğlu, Çev.). (4. bs.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Gelernter, D. (2013). İnterneti ciddiye almaya başlamamanın zamanı. (F. İyidoğan, Çev.). J. Brockman (Ed.). *Kültür: önde gelen bilim insanları toplum, sanat, iktidar ve teknolojiyi tartışıyor* içinde (s. 111-123). İstanbul: Alfa Basım Yayım.
- Gençer, M., Tunalioglu, V. S. ve Köksal, M. F. (2007). *Merkezsiz bir dünyada bilgi paylaşımı: açık kaynak, sayısal kütüphaneler ve üniversite inisiyatifleri*. Erişim adresi: <http://www.researchgate.net/publication/242658944>
- Gleick, J. (2014). *Enformasyon: bir tarih, bir kuram, bir tufan!*. (Ü. Şensoy, Çev.). İstanbul: Optimist.
- Gökberk, M. (1997). *Kant ile Herder'in tarih anlayışları*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Gramsci, A. (2013). Kültür ve ideolojik hegemonya. (N. Yavuz, Çev.). J. C. Alexander ve S. Seidman (Yay. haz.). *Kültür ve toplum: güncel tartışmalar* içinde (s. 61-69). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Güvenç, B. (1997). *Kültürün ABC'si*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Güvenç, B. (2015). *İnsan ve kültür*. İstanbul: Boyut Yayıncılık.
- Hall, E. T. (1989). *Beyond culture*. New York: Anchor Books.
- Halman, T. (1995). Babil'den 'Kütüp-Uzay'a. *Türk Kütüphaneciliği*, 9(4), 377-385.
- Hamelink, C. J. (2015). *Global communication*. London: SAGE Publications.

- Haviland, W. A. (2008). *Kültürel antropoloji*. (İ. D. Erguvan Sarioğlu, Çev.). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Hızlan, D. (2006). Globalleşmenin kültür kimliği üzerindeki etkileri. M. Bağdatlı (Yay. haz.). *I. Ulusal Kültür Kongresi: Demokrasi Kültürü ve Globalleşme, 3-5 Kasım 1997, İzmir* içinde (s. 51-54). (2. bs.). İstanbul: İstanbul Kültür Sanat Vakfı.
- Hillis, W. D. (2013). Aristoteles: bilgi ağları. (F. İyidoğan, Çev.). J. Brockman (Ed.). *Kültür: önde gelen bilim insanları toplum, sanat, iktidar ve teknolojiyi tartışıyor* içinde (s. 246-261). İstanbul: Alfa Basım Yayım.
- Illich, I. ve Sanders, B. (2015). *ABC: aklın modernleşmesi*. (İ. Avcı ve Ü. Şahin, Çev.). İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- Işık, İ. (1995). *Kültürümüzün kimliği*. (4. bs.). İstanbul: Beyan Yayınları.
- Kakırman, A. (2001). Teknolojik gelişmelerin kütüphanelere etkisi. *Türk Kütüphaneciliği*, 15(2), 172-177.
- Karataş Ateş, E. (2015). Dijitalleştirme süreci ve dijital kütüphane uygulamalarına bir bakış. *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(10), 561-574.
- Kartarı, A. (2014). *Kültür, farklılık ve iletişim: kültürlerarası iletişimin kavramsal dayanakları*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Keseroğlu, H. S. (2004). *Sessiz serinliklerde bilgi ya da kütüphane üstüne*. İstanbul: Mavibulut Yayınları.
- Keseroğlu, H. S. (2005). Kütüphanenin tözü: tarih öncesi dönemde bilgi. *Türk Kütüphaneciliği*, 19(3), 1-12.
- Kongar, E. (2007). *Demokrasi ve kültür*. (6. bs.). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kongar, E. (2008). *Kültür üzerine*. (9. bs.). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kurulgan, M. (2013). Bilgi teknolojilerinin kütüphane / bilgi-belge merkezlerine etkisi: toplumsal, yapısal, yönetsel ve işlevsel açılardan bir inceleme. *Türk Kütüphaneciliği*, 27(3), 472-495.
- Küçük, M. E. ve Soydal, İ. (2003). Dijital kütüphanelerde standartlar ve protokoller. *Türk Kütüphaneciliği*, 17(2), 121-146.
- Lagoze, C. (2000). Business unusual: how 'event-awareness' may breathe life into the catalog? *Paper prepared for Bicentennial Conference on Bibliographic Control for the New Millennium, Library of Congress*. Erişim adresi: <http://www.cs.cornell.edu/lagoze/papers/lagozelc.pdf>
- Lesk, M. (2005). *Understanding digital libraries*. (2nd ed.). New York: Morgan Kaufmann Publishers.
- Lloyd, S. (2006). *Programming the universe*. New York: Knopf
- Lyon, D. (2010). Bilgi teknolojisi ve bilgi toplumu. (G. Altaylar, Çev.). A. Giddens (Ed.). *Sosyoloji: başlangıç okumaları* içinde (s. 367-370). (2. bs.). İstanbul: Say Yayınları.
- Majuyev, V. (1998). *Kültür ve tarih*. (S. H. Yokova, Çev.). (2. bs.). İstanbul: Toplumsal Dönüşüm Yayınları.
- Manguel, A. (2015). *Okumanın tarihi*. (F. Elioğlu, Çev.). (7. bs.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Manovich, L. (2001). *The language of new media*. Cambridge/London: MIT Press.
- Martin, C. (1997). *Dijital dünya: İnternet'te iş kurma ve geliştirme fırsatları*. (M. Özbey, Çev.). İstanbul: Yönetim Geliştirme Merkezi Yayınları.
- McLuhan, M. (1965). *Understanding media: the extensions of man*. New York: McGraw Hill.
- McLuhan, M. ve Fiore, Q. (2012). *Medya mesajı, medya mesajıdır: McLuhan'ın izinde medyayı anlama kılavuzu*. (İ. Haydaroğlu, Çev.). J. Agel (Yay. haz.). İstanbul: MediaCat.
- Miller, V. (2011). *Understanding digital culture*. London: SAGE Publications.
- Moss, M. (2015). What is the same and what is different. M. Moss, B. Endicott-Popovsky ve M. J. Dupuis (Ed.). *Is digital different?: how information creation, capture, preservation and discovery are being transformed* içinde (s. 1-17). London: Facet Publishing.
- Nutku, Ö. (2006). Globalleşmenin kültür kimliği üzerindeki etkileri. M. Bağdatlı (Yay. haz.). *I. Ulusal Kültür Kongresi: Demokrasi Kültürü ve Globalleşme, 3-5 Kasım 1997, İzmir* içinde (s. 45-50). (2. bs.). İstanbul: İstanbul Kültür Sanat Vakfı.
- Oğuz, B. (2006). Feodal kültür, halk kültürü ve kent kültürü. M. Bağdatlı (Yay. haz.). *I. Ulusal Kültür Kongresi: Demokrasi Kültürü ve Globalleşme, 3-5 Kasım 1997, İzmir* içinde (s. 323-344). (2. bs.). İstanbul: İstanbul Kültür Sanat Vakfı.

- Özlem, D. (2008). *Kültür bilimleri ve kültür felsefesi*. (5. bs.). Ankara: Doğu Batı Yayınları.
- Rushkoff, D. (2013). Jaron Lanier'in 'Dijital Maoculuğu' üzerine bir Edge tartışması. (F. İyidoğan, Çev.). J. Brockman (Ed.). *Kültür: önde gelen bilim insanları toplum, sanat, iktidar ve teknolojiyi tartışıyor* içinde (s. 155-159). İstanbul: Alfa Basım Yayım.
- Sartre, J. P. (2013). *Sözcükler*. (S. Hilâv, Çev.). (8. bs.). İstanbul: Can Sanat Yayınları.
- Schirmmayer, F. (2013). Bilgiyle beslenen organizma çağı. (F. İyidoğan, Çev.). J. Brockman (Ed.). *Kültür: önde gelen bilim insanları toplum, sanat, iktidar ve teknolojiyi tartışıyor* içinde (s. 269-280). İstanbul: Alfa Basım Yayım.
- Schmidt, E. ve Cohen, J. (2014). *Yeni dijital çağ: insanların, ulusların ve iş dünyasının geleceğini yeni baştan şekillendirmek*. (Ü. Şensoy, Çev.). İstanbul: Optimist.
- Senge, P., Scharmer, C. O., Jaworski, J. ve Flowers, B. S. (2007). *Şimdi - burada: insanın amacı ve geleceğin alanı*. (Ç. İmamoglu, Çev.). İstanbul: GOA Yayınları.
- Siapera, E. (2013). *Understanding new media*. London: SAGE Publications.
- Simmel, G. (2015). *Bireysellik ve kültür*. (T. Birkan, Çev.). (2. bs.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Stanford, N. (2014). *Organizasyon kültürü*. (Ü. Şensoy, Çev.). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Stoica, C. (2015). *The Tao of it and bit*. Erişim adresi: <http://arxiv.org/pdf/1311.0765.pdf>
- Subaşıoğlu, F. (2001). Dijital kütüphaneler: tanımlama sorunu. *Türk Kütüphaneciliği*, 15(1), 45-54.
- Surowiecki, J. (2009). *Kitlelerin bilgeliği*. (O. Deniztekin, Çev.). İstanbul: Varlık Yayınları.
- Swartz, D. (2013). *Kültür ve iktidar: Pierre Bourdieu'nün sosyolojisi*. (E. Gen, Çev.). (2. bs.). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Tatlıdil, E. (2006). Kent kuşaklarında kültür. M. Bağdatlı (Yay. haz.). *I. Ulusal Kültür Kongresi: Demokrasi Kültürü ve Globalleşme, 3-5 Kasım 1997, İzmir* içinde (s. 189-196). (2. bs.). İstanbul: İstanbul Kültür Sanat Vakfı.
- Telli, A. (2015). *Elektronik kütüphaneler ve kültürel amnezinin siber tedavisi*. Erişim adresi: inet-tr.org.tr/inetconf7/bildiriler/71.doc
- Thomas, D. ve Johnson, V. (2015). From the Library of Alexandria to the Google Campus: has the digital changed the way we do research?. M. Moss, B. Endicott-Popovsky ve M. J. Dupuis (Ed.). *Is digital different?: how information creation, capture, preservation and discovery are being transformed* içinde (s. 189-211). London: Facet Publishing.
- Toffler, A. (2008). *Üçüncü dalga: bir fütürist ekonomi analizi klasiği*. (S. Yeniçeri, Çev.). İstanbul: Koridor Yayıncılık.
- Tomlinson, J. (2013). *Küreselleşme ve kültür*. (A. Eker, Çev.). (2. bs.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Tonta, Y. (2009). Dijital yerliler, sosyal ağlar ve kütüphanelerin geleceği. *Türk Kütüphaneciliği*, 23(4), 742-768.
- Tonta, Y. (2012). Dijital çağda dünya belleği: dijitalleştirme ve koruma konferansı. *Türk Kütüphaneciliği*, 26(4), 780-793.
- Topuz, H. (2006). Kültürel demokrasi, demokrasi kültürü, kültür hakkı, kültür politikaları. M. Bağdatlı (Yay. haz.). *I. Ulusal Kültür Kongresi: Demokrasi Kültürü ve Globalleşme, 3-5 Kasım 1997, İzmir* içinde (s. 365-370). (2. bs.). İstanbul: İstanbul Kültür Sanat Vakfı.
- Türk Dil Kurumu (TDK). (2016). *Büyük Türkçe Sözlük*. Erişim adresi: http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.57ac86a4659d26.74195
- Türkoğlu, T. (2010). *Dijital kültür: bilgi(çler) toplumu için (nafile) bir elkitabı*. İstanbul: Beyaz Yayınları.
- Tylor, E. B. (1981). Culture defines. L. A. Coser ve B. Rosenberg (Ed.). *Sociological theory* içinde (s. 18). London: Macmillan.
- UNESCO and Library of Congress sign agreement for World Digital Library*. (2007). Erişim adresi: http://portal.unesco.org/ci/en/ev.php-URL_ID=25521&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html
- Uygur, N. (1989). *Çağdaş ortamda teknik: denemeler deyişler*. İstanbul: Ara Yayıncılık.
- Uygur, N. (1996). *Kültür kuramı*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

- We Are Social. (2016). *Special reports: digital in 2016*. Erişim adresi: <http://wearesocial.com/uk/special-reports/digital-in-2016>
- Williams, R. (2013). *Kültür ve materyalizm*. (F. B. Aydar, Çev.). İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Witten, I. H., Bainbridge, D. ve Nichols, D. M. (2013). *How to build a digital library*. (2nd ed.). Burlington: Morgan Kaufmann Publishers.
- Yılmaz, B. (2000). Kültür'e bakış ya da kültürel bakış: binde iki. *Türk Kütüphaneciliği*, 14(1), 115-117.
- Yılmaz, B. (2009). *Türkiye'de kültür politikası ve kütüphane: 1980 sonrası durum*. Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği Ankara Şubesi.
- Yılmaz, B. (2011). Dijital kütüphane becerileri konusunda Türkiye'de durum: AccessIT Projesi çerçevesinde bir değerlendirme. *Türk Kütüphaneciliği*, 25(1), 117-123.

Summary

Culture is a reflection of man's scientific creativity and dynamism of action. A way of life that is engendered by the information is expressed by culture. The man is in charge of culture. People who are the subject of culture overcome their exhaustion over time via information. Culture is the nature of consciousness, information and know-how. Culture is a balanced complement of the information. Culture is the ground of communication and interaction between people. At the same time culture is a reality discovered by man. In essence, the culture is the World information.

The idea of culture is always a way to centralize the information. Erudition and deep knowledge are the pre-conditions and preliminaries of culture. Culture is based on knowledge. In the organic process and latent evolution of the culture; culture is information, information is culture. Digital age reflects the emergence of digital information, it has led to new paradigms in the process of producing, organizing, retrieving and transmission of the digital information. Thus, information is becoming more collective and cumulative. Today, digital technologies are changing the ecology of information and also managing the economy of information in time and space. In brief, universal information is becoming accessible to people.

Digital culture is a recent term that describes the effects of intellectual technologies in the field of information and communication quickly. It is argued that electrification enables digital culture to have a major impact. To come up the Universe as a computer, a cosmic information processing machine, can be seen as a result of that. Of course, new technology is equivalent to new perceptions. All new intellectual technologies make information more efficient, more active, and more usable and also digitize the culture. In essence, informational and individual technologies affect the nature of culture. Information is transformed into energy and capture the growth potential through digital culture. Digital culture, gives the opportunity to the information to live more in weightlessness.

The library is a natural part of the cultural phenomenon. In the perspective and adventure of culture, library has a very important place. In essence, digital technology increases the opportunities for convergence and integration. The development of new technologies, the emergence of new sources of information force the libraries to adapt this development. In the digital age, to foster the World's memory, digital information resources should be managed better and communication, collaboration, relationship should be achievable stronger. Digital library can be seen as a new living space of a new environment. A digital library is dynamic face of culture which is information-oriented, informational, intellectual technology supported, in a digital platform, in a digital format and a digital library combines and operates information resources and tools in relationship, communication, cooperation via connectedness in the time and space independence. Digital library is an informational action beyond the technical and/or technological development and it is necessary for the society. In a sense, digital library is a social service and cultural reality that provides effective retrieval to information and performs operations in a collaborative network. Digital libraries are efficient and effective in formation of global knowing and/or mass wisdom via organized and permanent information in the digital culture process.